

คำนำ

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนและเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบเชื่อมโยงทำให้เกิดปัญหาแทรกซ้อนในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ รวมทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะผลกระทบจากไฟป่าในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ทำให้ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าไม้ลดลงอย่างมาก ยากที่จะกลับฟื้นตัวให้สมบูรณ์ได้ดังเดิมในระยะเวลาอันสั้น มีผลต่อการเป็นพื้นที่รองรับและดูดซับน้ำและการชะล้างพังทลายของดินโดยเฉพาะในพื้นที่เขาสูงชัน ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรน้ำได้ตามความต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการสะสมตะกอนในพื้นที่ลุ่มน้ำ เกิดความเสื่อมโทรมของดิน ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม รวมทั้งมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในอนาคต หรือภัยแล้งอย่างรุนแรง และเกิดอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากซ้ำซากที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง

คู่มือปฏิบัติการโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า เป็นแนวทางการปลูกฟื้นฟูป่าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้หลายหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) เป็นต้น ซึ่งได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการปลูกฟื้นฟูป่าตามหลักวิชาการและแนวทางปฏิบัติภายใต้การจัดการเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คณะผู้จัดทำ

สิงหาคม ๒๕๖๓

วิสัยทัศน์

ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว
ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

วิสัยทัศน์

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

“ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสมดุลและยั่งยืนภายในปี ๒๕๘๐”

วิสัยทัศน์

กรมป่าไม้

“เป็นหน่วยงานมุ่งมั่นรักษาป่า ส่งเสริมไม้มีค่า ป่าชุมชน คนอยู่กับป่า
เพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อความสุขของคนไทย”

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทนำ	๑
๑. โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการ	
คณะกรรมการโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า	๒
หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ	๔
บทบาทของหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๕
๒. แนวทางการจัดการเชิงพื้นที่	
๒.๑ แนวทางการดำเนินการตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑	๖
๒.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่า	๙
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ	๑๑
๒.๔ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ	๑๒
๒.๕ รูปแบบการปลูกฟื้นฟูป่า	๑๓
๒.๖ รูปแบบ/แนวคิดการบริหารจัดการน้ำ	๒๑
๓. แนวทางการปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการ	๒๖
กรอบการปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการ	๒๗
แบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการ	๒๘
ตัวอย่างการรายงานตามแบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการ	๒๙
เอกสารอ้างอิง	๓๐
ภาคผนวก	๓๑
หน่วยงานสนับสนุนในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	

สารบัญตาราง

เรื่อง

หน้า

ตารางที่ ๑ แผนงานและเป้าหมายในการปลูกป่าชายเลนตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟฟ้า

๑๔

ตารางที่ ๒ บัญชีรายชื่อของกล้าไม้ที่กำหนดให้เพาะชำและปลูกป่าชายเลน

๑๖

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ ๑ ผังคณะกรรมการโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า	๒
ภาพที่ ๒ แนวทางการดำเนินงาน ตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกิน ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๙
ภาพที่ ๓ มาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๑๐
ภาพที่ ๔ ปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง	๑๒
ภาพที่ ๕ รูปแบบปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	๑๓
ภาพที่ ๖ รูปแบบปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๑๗
ภาพที่ ๗ การปลูกไม้ผสมในลักษณะบ้านสวน	๑๘
ภาพที่ ๘ การปลูกไม้ป่าเป็นแนวเขตหรือล้อมไร่นา	๑๘
ภาพที่ ๙ การปลูกผสมไม้ ๓ ชั้นเรือนยอด เพื่อการใช้ประโยชน์	๑๙
ภาพที่ ๑๐ การปลูกผสมไม้ป่าสลับเป็นแถวกับการปลูกพืชไร่	๑๙
ภาพที่ ๑๑ การปลูกไม้ผลผสมไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร	๒๐
ภาพที่ ๑๒ การปลูกป่าแบบเสริมป่า	๒๐
ภาพที่ ๑๓ A-Frame เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหมายแนวปลูกแบบขั้นบันได มีระยะห่าง ๒ เมตร ตามภาพ โดยใช้หลักลูกตั้งเป็นศูนย์ถ่วงในการค้นหาแนวระดับ	๒๑
ภาพที่ ๑๔ การปลูกแบบขั้นบันได	๒๑
ภาพที่ ๑๕ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือสู่ การพัฒนาอย่างยั่งยืน	๒๓
ภาพที่ ๑๖ ตัวอย่างการฟื้นฟูป่าเขาหัวโล้น จังหวัดน่าน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒	๒๔
ภาพที่ ๑๗ ปริมาณการกักเก็บน้ำเฉลี่ยตามประเภทป่า (เก็บน้ำให้อยู่ในดิน เก็บดินให้อยู่กับที่)	๒๕
ภาพที่ ๑๘ กรอบการปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการ	๒๗
ภาพที่ ๑๙ แบบรายงานผลการปลูกป่าโครงการ	๒๘
ภาพที่ ๒๐ ตัวอย่างแบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการ	๒๙

ภาพกิจกรรมเปิดตัวโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า พร้อมกันทั่วประเทศ
เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

บทนำ

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและสะสมมานาน โดยไม่ได้รับการแก้ไขแบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานหลัก ในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ขีดจำกัดของ ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ และงบประมาณที่ได้รับ ทำให้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งเท่านั้น

ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่าเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและการเสื่อมสภาพของป่า โดยเฉพาะในพื้นที่เขาสูงชัน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยดำเนินโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า ให้ครอบคลุม ถึงป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าพรุ และที่ดินของรัฐประเภทอื่น ๆ เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำป่าชายเลน ป่าพรุ และที่ดินของรัฐ หรือรวมถึงที่ดินที่อยู่ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อให้ป่าต้นน้ำกลับมามีความสมบูรณ์ เป็นการเพิ่มพื้นที่ ป่าไม้ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่กำหนดให้เพิ่มพื้นที่สีเขียว ร้อยละ ๕๕ ของพื้นที่ประเทศ กำหนดพื้นที่เป้าหมาย จำนวน ๒.๖๘ ล้านไร่ ระยะเวลาดำเนินการ ๘ ปี (๒๕๖๓ – ๒๕๗๐) โดยแบ่งการดำเนินการ ออกเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ ไร่ ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ระยะที่ ๒ จำนวน ๘๐๐,๐๐๐ ไร่ ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕ และระยะที่ ๓ จำนวน ๑,๘๗๐,๐๐๐ ไร่ ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ เพื่อร่วมแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ นานัปการเพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎร ตามพระราชปณิธาน ที่ต้องการให้คนไทย อยู่ดีมีความสุข และแก้ปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่ประชาราษฎรเมื่อเกิดภัยพิบัติ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนชาวไทย บำเพ็ญประโยชน์ และทำความดี

ดังนั้นเพื่อให้โครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของโครงการ จึงได้จัดทำคู่มือปฏิบัติการปลูกป่าและป้องกันไฟป่าเพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๑. โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการ

ผังคณะกรรมการโครงการปลูกป่า และป้องกันไฟป่า

ภาพที่ ๑ ผังคณะกรรมการโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า

ผังการบังคับบัญชา

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

๑. ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน (ศอญ.)
๒. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๓. กระทรวงมหาดไทย (มท.)
๔. กองบัญชาการกองทัพไทย
๕. กองทัพบก
๖. กองทัพเรือ
๗. กองทัพอากาศ
๘. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๙. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)
๑๐. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.)
๑๑. กระทรวงกลาโหม (กห.)
๑๒. กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)
๑๓. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๔. กระทรวงสาธารณสุข
๑๕. สำนักงบประมาณ
๑๖. สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
๑๗. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
๑๘. กรมประชาสัมพันธ์
๑๙. มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
๒๐. สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.)
๒๑. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISDA)
๒๒. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
๒๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
๒๔. เครือข่ายภาคประชาชน
๒๕. ภาคเอกชนและประชาชน

๑. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. กรมป่าไม้

- ๑.๑ ฟื้นฟูและจัดระเบียบการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑, ๒
- ๑.๒ เสร็จจากพื้นที่สำหรับปลูกป่าจากราษฎรที่ถือครอง (ร้อยละ ๑๐ - ๒๐)
- ๑.๓ เสร็จจากคณะกรรมการป่าชุมชนให้ร่วมฟื้นฟูป่าชุมชน โดยตั้งเป้าหมายป่าชุมชนละ ๕๐ ไร่ พื้นที่รวมทั้งประเทศ ประมาณ ๐.๔ - ๐.๕ ล้านไร่
- ๑.๔ ประสานงานและจัดหากล้าไม้ให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ตั้งเป้าหมายจังหวัดละ ๑๐,๐๐๐ ไร่
- ๑.๕ ปลูกป่า/จัดทำฝายเพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำ
- ๑.๖ ส่งเสริมการปลูกเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ที่ราษฎรถือครอง
- ๑.๗ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ป่า
- ๑.๘ เป็นหน่วยงานจัดทำแผนที่แสดงเป้าหมายและแสดงกิจกรรมในพื้นที่ (แผนที่เป้าหมายระดับลุ่มน้ำระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ)
- ๑.๙ จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการฯ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นเป้าหมายโครงการทุกอำเภอ
- ๑.๑๐ จัดตั้งเรือนเพาะชำกล้าไม้ชุมชนในพื้นที่ศูนย์ประสานงานโครงการฯ
- ๑.๑๑ ประสานบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) (TOT) นำแพลตฟอร์มปลูกป่ามาใช้ในโครงการฯ

๒. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- ๒.๑ จัดระเบียบการอยู่อาศัยและทำกินของราษฎรในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ พื้นที่ ๔.๒ ล้านไร่ ให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๕
- ๒.๒ เสร็จจากพื้นที่สำหรับปลูกป่าจากราษฎรที่ถือครอง (พื้นที่ที่ผู้ถือครองสละสิทธิ์หรือขาดคุณสมบัติ) และส่งเสริมการปลูกไม้ป่าท้องถิ่นเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ที่ราษฎรถือครอง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๒๐
- ๒.๓ ปลูกป่า/จัดทำฝายเพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำ/จัดหากล้าไม้ป่าท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการปลูกเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ที่ราษฎรถือครองในพื้นที่อนุรักษ์
- ๒.๔ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน/เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ป่า
- ๒.๕ พัฒนาแหล่งน้ำ และแหล่งอาหารสัตว์ป่าเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับสัตว์ป่าได้อย่างสมดุล
- ๒.๖ จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการฯ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายโครงการ

๓. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

- ๓.๑ จัดทำแผนที่เป้าหมายปลูกป่าชายเลน ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๘๐ จำนวน ๑๕๓,๔๐๐ ไร่
- ๓.๒ เสร็จจากพื้นที่สำหรับปลูกป่าจากราษฎรที่ถือครอง (ร้อยละ ๑๐ - ๒๐) เพื่อปลูกป่าชายเลนตามเป้าหมาย
- ๓.๓ ส่งเสริมการปลูกเพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่เสื่อมโทรมและพื้นที่ทวงคืน
- ๓.๔ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน/ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ป่า

๔. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ๔.๑ ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีจิตสำนึกรักผืนป่าและเข้ามามีส่วนร่วม
- ๔.๒ สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕. กรมควบคุมมลพิษ

การดูแลเรื่องปัญหาหมอกควัน/ไฟป่า การเผาในพื้นที่เกษตรที่จะลามเข้าไปในพื้นที่ป่า

๖. กรมทรัพยากรน้ำ

- ๖.๑ สำรวจเส้นทางน้ำและวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ
- ๖.๒ จัดทำแหล่งน้ำให้ชุมชน
- ๖.๓ จัดทำแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่า
- ๖.๔ พัฒนาระบบเตือนภัยน้ำหลากและดินถล่ม (early warning)

๗. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

- ๗.๑ สำรวจศักยภาพน้ำบาดาลและวางแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์น้ำบาดาล
- ๗.๒ จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำให้แก่ชุมชน

๘. กรมทรัพยากรธรณี

สร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลพื้นที่เสี่ยงภัยดินโคลนถล่มและการเตือนภัยในพื้นที่สูง หรือพื้นที่ลาดชัน

๙. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ๙.๑ ประสานและอำนวยความสะดวก ตามนโยบายคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ
- ๙.๒ วางแผนแนวทางการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑๐. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

- ๑๐.๑ ปลุกเสริมป่าเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร
- ๑๐.๒ ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนทั้งในและนอกเขตป่า
- ๑๐.๓ บริหารจัดการการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ
- ๑๐.๔ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ป่า/สวนป่า

๑๑. องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนาการอนุรักษ์สัตว์ป่า และการฟื้นฟูระบบนิเวศ

๑๒. องค์การสวนพฤกษศาสตร์

การรวบรวมพันธุ์ไม้หายาก/ใกล้สูญพันธุ์มาเก็บรวบรวมไว้ที่สวนพฤกษศาสตร์และเพาะขยายพันธุ์ และนำกลับสู่ถิ่นเดิมให้มีจำนวนมากขึ้น

๑๓. องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

- ๑๓.๑ การประสานบริษัททั้งภายในและนอกประเทศที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ทุน เพื่อการปลูกป่าเป็น Credit ของบริษัท
- ๑๓.๒ เป็นหน่วยงานกลางในการตรวจวัดและประเมินคาร์บอนเครดิตจากการปลูกป่า

๑๔. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

การส่งเสริมเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ชุมชนในพื้นที่ป่า

๑๕. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สป.ทส.)

- ๑๕.๑ บูรณาการแผนงานของทุกหน่วยงาน
- ๑๕.๒ ติดตามผลการดำเนินงานตามแผน
- ๑๕.๓ ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรายงานผลในภาพรวมของกระทรวงฯ ให้ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทานทราบ

๒. แนวทางการจัดการเชิงพื้นที่

๒.๑ แนวทางการดำเนินงาน ตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โดยแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล หรือคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓, ๔ และ ๕ สำหรับชุมชนในป่าสงวนแห่งชาติ ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑

กลุ่มที่ ๒ อนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม ตามรูปแบบที่กำหนดร่วมกันและเกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ สำหรับชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถึงคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗

กลุ่มที่ ๓ จัดระเบียบและรับรองชุมชนที่อาศัยทำกินแบบแปลงรวม โดยใช้มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยฟื้นฟูป่าแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมปลูกป่า ๓ อย่าง กำกับไม่ให้บุกรุกขยายพื้นที่ สำหรับพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ก่อน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ สำหรับหลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ให้ปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยวางแผนการฟื้นฟูร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชน โดยให้ชุมชนเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไม้ที่ปลูกและพืชพื้นล่างได้

กลุ่มที่ ๔ แนวทางการแก้ไขปัญหาดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์

๑. หลักการจัดการพื้นที่ เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่า เพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่ มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ์

๒. แนวทางการจัดการพื้นที่ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดิน และการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในรูปแบบของการประชาคมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการ/คณะทำงาน ที่แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการ ๒ ระดับ คือ

๒.๑ คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่ เพื่อร่วมกับชุมชนในการสำรวจและบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน

๒.๒ คณะกรรมการพิจารณาผลการสำรวจการครอบครองที่ดิน ระดับสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ หรือสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา เพื่อตรวจสอบผลการดำเนิน การแก้ไขปัญหามาจากผลการดำเนินงานคณะทำงานฯ ระดับพื้นที่ โดยนำผลการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และการตรวจสอบผู้ครอบครองที่ดินที่เป็นผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม นั้นๆ ตามคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ในพื้นที่หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ มาตรวจสอบร่วมกับราษฎร เพื่อจัดระเบียบการครอบครองที่ดินให้ได้เป็นแนวเขตที่เป็นที่อยู่อาศัย และที่ทำกินที่ชัดเจน และกำหนดให้เป็นเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์

* เป็นการจัดระเบียบคนที่อาศัยทำกินเฉพาะในป่าสงวนแห่งชาติป่าอนุรักษ์และป่าชายเลน ภายใต้กรอบกฎหมายและแนวทางการดำเนินการตามกรอบการแก้ไขปัญหา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่ากันอย่างเกื้อกูล

๓. การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการพิจารณาอนุญาตเมื่อร่างพระราชกฤษฎีกา และร่างระเบียบตามกฎหมายตาม มาตรา ๖๔ และมาตรา ๑๒๑ ได้รับการพิจารณาเห็นชอบและมีผลใช้บังคับแล้ว โดยสามารถนำแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ที่ได้ตรวจสอบ และเห็นชอบร่วมกันแล้ว นำมาจัดทำเป็นโครงการ/เพื่อนำเสนอใช้พื้นที่ได้ตามกฎหมายต่อไป

กลุ่มที่ ๕ เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าชายเลน

๑. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๑.๑ ดำเนินการจัดทำเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลน พร้อมทั้งกันพื้นที่ดินส่วนที่อยู่ห่างจากทะเลไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร และพื้นที่ที่อยู่ห่างจากริมคลองไม่น้อยกว่า ๒๐ เมตร เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน

๑.๒ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการกำหนดอัตราและเรียกเก็บค่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนในกรณีต่าง ๆ

๑.๓ เสนอและรับฟังข้อคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด

๒. คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่

๒.๑ จัดประชุมชี้แจงราษฎรในพื้นที่เป้าหมายให้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานให้มีความถูกต้องตรงกันก่อนจะมีการดำเนินการขั้นต่อไป

๒.๒ สำรวจ ตรวจสอบและจัดทำแผนผัง การใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลง

๒.๓ จัดทำขอบเขต แผนผัง บริเวณที่ยังคงสภาพเป็นป่าชายเลน

๓. คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชายเลนที่มีการครอบครองทำประโยชน์

๓.๑ จัดทำแผนบริหารจัดการและโครงการเพื่อการอนุญาต

๓.๒ รับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาดและนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

๓.๓ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบและยกเว้นมติคณะรัฐมนตรี

๓.๔ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการอนุญาตตามแผนบริหารจัดการพื้นที่และหลักเกณฑ์ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบูรณาการด้านบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและป่าชายหาด และคณะกรรมการนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ

๒.๒ แนวทางการแก้ปัญหาการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่า

การแก้ปัญหาการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ป่า แบ่งเป็นสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และ ป่าอนุรักษ์

๒.๒.๑ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำแนกชุมชนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓, ๔ และ ๕ ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑

๒) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓, ๔ และ ๕ หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถึงคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗

๓) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑

๔) ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ หลังมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ถึงคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยมีมาตรการแก้ปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดังภาพที่ ๒ และ ๓

๒.๒.๒ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ รวมทั้งพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑

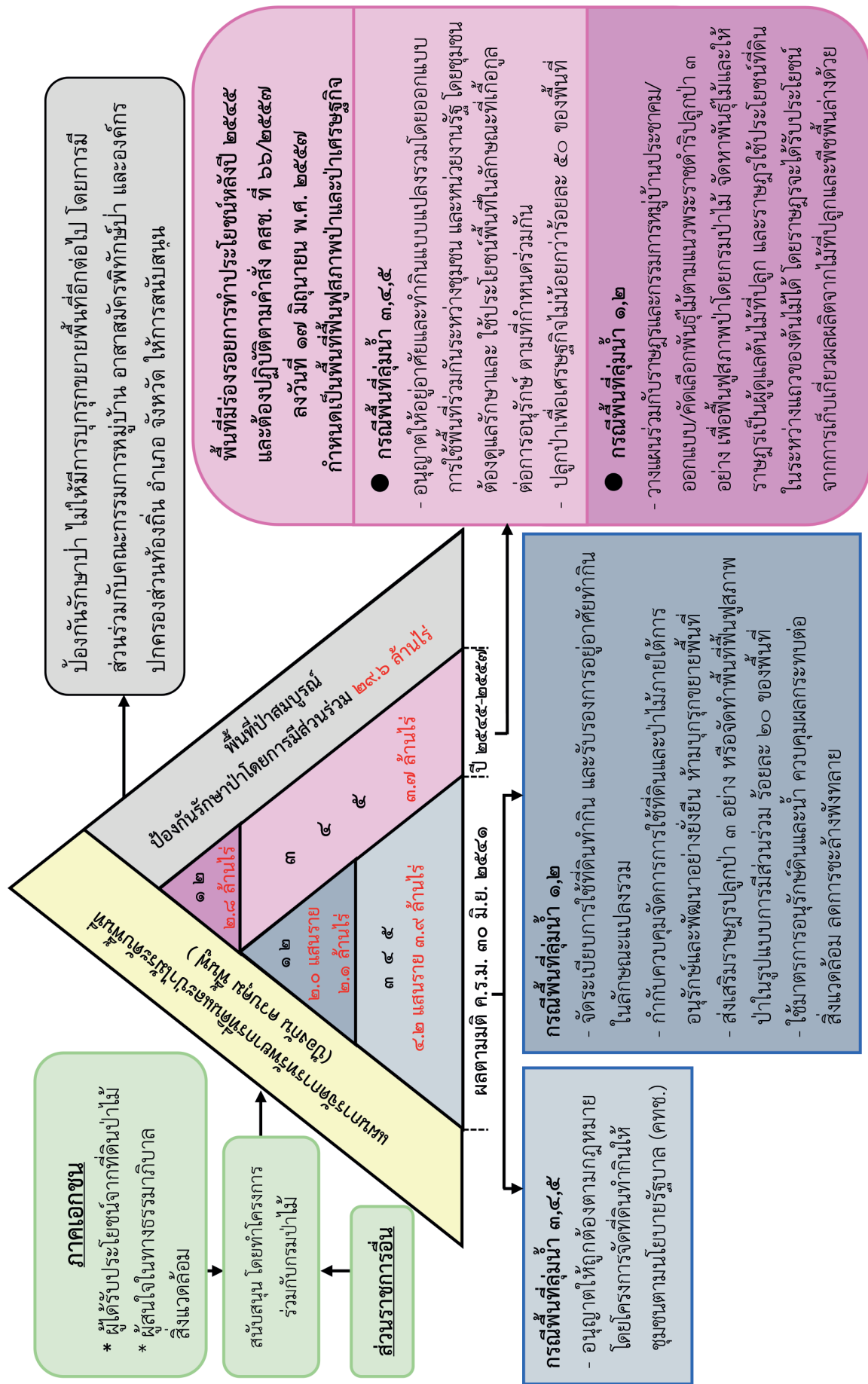
๑) หลักการจัดการพื้นที่ เพื่อให้คงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนที่จะได้รับการพิจารณาต้องเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เดิม ไม่มีการจัดที่ดินให้แก่บุคคลภายนอกพื้นที่ที่มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นการให้สิทธิทำกินมิให้เอกสารสิทธิ์

๒) แนวทางการจัดการพื้นที่ ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การสำรวจการครอบครองที่ดิน และการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อตกลงแนวเขตบริหารเพื่อการอนุรักษ์ ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ในรูปแบบของการประชาคมชุมชน นำมาจัดทำเป็นโครงการ เพื่อเสนอกำหนดพื้นที่เป็นพระราชกฤษฎีกาให้ราษฎรสามารถอยู่อาศัยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ต่อไป

ภาพที่ ๒ แนวทางการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (บน) และป่าอนุรักษ์ (ล่าง)

มาตรการแก้ไขปัญหาคารอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ภาพที่ ๓ มาตรการแก้ไขปัญหาคารอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีปลูกป่าตามแนวพระราชดำริ

๒.๓.๑ การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ “...ทิ้งป่าไม้นั้นไว้ ๔ ปี ตรงนั้น ไม่ต้องทำอะไรเลย แต่ป่าเจริญเติบโตเป็นป่าสมบูรณ์โดยไม่ต้องปลูกสักต้นเดียว...คือการปลูกริมน้ำ สำหรับอยู่ที่ปล่อยให้เขาขึ้นเอง...” การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ด้วยวิธีการ ๓ วิธี คือ

๑) “ถ้าเลือกได้พื้นที่ที่เหมาะสมแล้ว ก็ทิ้งป่านั้นไว้ตรงนั้น ไม่ต้องไปทำอะไรเลยป่าจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นป่าสมบูรณ์โดยไม่ต้องไปปลูกเลยสักต้นเดียว”

๒) “ไม่ไปรบกวนป่าหรือตัดไม้เพียงแต่คุ้มครองให้ขึ้นเองได้เท่านั้น...”

๓) “ในสภาพป่าเต็งรังป่าเสื่อมโทรมไม่ต้องทำอะไรเพราะต่อไม้ ก็แตกกิ่งออกมาอีกถึงแม้ต้นไม้ตายแต่ก็เป็นต้นไม้อื่นได้”

ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมต่อการบุกรุกและการเกิดไฟป่า เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำที่มีศักยภาพที่จะฟื้นตัวเองได้ เพราะมีการทดแทนโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แต่จะต้องมีการคุ้มครอง ปกป้อง รักษาพื้นที่ให้คงความอุดมสมบูรณ์ โดยให้คัดเลือกพื้นที่ลุ่มน้ำในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกบุกรุกแผ้วถางเสียหายบางส่วน แต่ยังมีผืนป่าธรรมชาติเหลืออยู่ตอนบนของลุ่มน้ำ มีความลาดชันสูง เสี่ยงต่อการพังทลายของดินที่ยังคงมีน้ำในลำธารเกือบตลอดปีเป็นลำดับแรก และมีน้ำเฉพาะฤดูฝนเป็นลำดับรอง โดยมีกิจกรรมดังนี้

- การสร้างฝายชะลอน้ำดักตะกอนและเพิ่มความชุ่มชื้น
- ทำทางตรวจการและแนวกันไฟเพื่อป้องกันรักษาป่า
- จัดชุดลาดตระเวนดูแลรักษาป่า

โดยดำเนินการทั้ง ๓ กิจกรรมในพื้นที่เดียวกัน สำหรับการดำเนินการให้กำหนดจุดพักพิงเพื่อใช้เก็บภาพก่อนและหลังการดำเนินการในมุมมองกว้าง เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และพัฒนาการของพื้นที่ป่าเป็นระยะ ๆ ด้วย

๒.๓.๒ ปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง

การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยพระปรีชาญาณอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์แก่พวงชนมากที่สุดยาวนานที่สุดและทั่วถึงกัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงแนะนำการปลูกป่าในเชิงผสมผสาน ทั้งด้านเกษตรวนศาสตร์และเศรษฐกิจสังคมไว้เป็นมรรควิธีปลูกป่าแบบลักษณะเบ็ดเสร็จนั้นไว้ด้วย

การปลูกป่า ๓ อย่าง ได้ประโยชน์ ๔ อย่าง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ความว่า “...ป่าไม้มันจะปลูกริมน้ำ สมควรที่จะปลูกแบบป่าใช้ไม้หนึ่ง ป่าสำหรับใช้ผลหนึ่ง ป่าสำหรับใช้เป็นฟืนอย่างหนึ่ง อันนี้แยกออกไปเป็นกว้าง ๆ ใหญ่ ๆ การที่จะปลูกต้นไม้สำหรับได้ประโยชน์ดังนี้ในคำวิเคราะห์ของกรมป่าไม้รู้สึกจะไม่ใช่ป่าไม้ แต่ในความหมายของการช่วยเหลือเพื่อต้นน้ำลำธารนั้น ป่าไม้เช่นนี้จะเป็นสวนผลไม้ก็ตามหรือเป็นสวนไม้ฟืนก็ตามนั่นแหละเป็นป่าไม้ที่ถูกต้อง เพราะทำหน้าที่เป็นป่า คือเป็นต้นไม้และทำหน้าที่เป็นทรัพยากรในด้านสำหรับให้ผลที่มาเป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้...”

(กปร., ไม่ระบุปี)

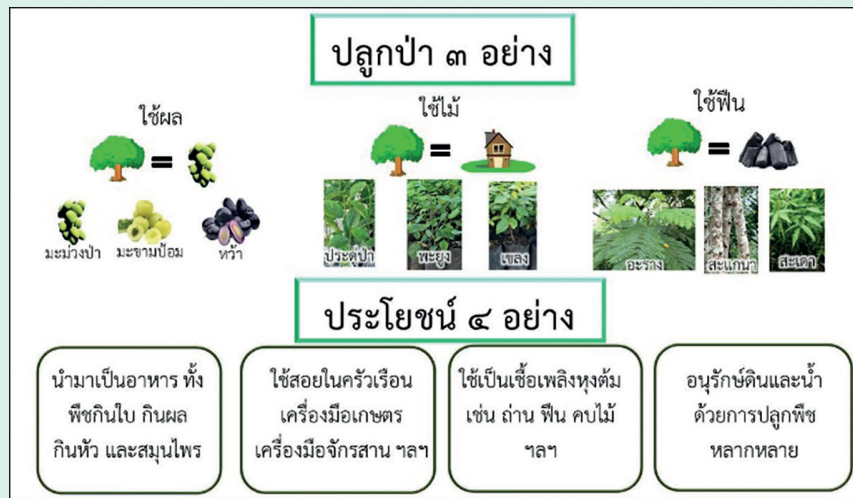
การปลูกป่า ๓ อย่าง ได้แก่

๑) ปลูกไม้ผล อาทิ มะม่วงป่า มะขามป้อม ห้ว สะตอ เนียง ตะคร้อ คอแลน มะไฟ เป็นต้น

๒) ปลูกไม้ใช้สอย เป็นชนิดไม้ใช้ในครัวเรือน เครื่องมือการเกษตร เครื่องจักรสานหรือหัตถกรรม ชนิดไม้ได้แก่ ไม้ ประดู่ป่า พะยูง เกล้ง ลำบิดดง แดง เป็นต้น

๓) ปลูกไม้พุ่ม ได้แก่ นนทรีป่า สะแกนา สะเดา กระถินณรงค์ กระถินเทพา เป็นต้น

การปลูกป่า ๓ อย่าง แต่ให้ประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้าน และไม้พืชนั้นนอกจากประโยชน์ในตัวเองตามชื่อแล้ว ยังสามารถให้ประโยชน์อันที่ ๔ ซึ่งเป็น ข้อสำคัญ คือ สามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย ตามภาพที่ ๔

ภาพที่ ๔ ปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง

๒.๔ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเอง และถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ร่วมคิด ร่วมกันวางแผนร่วมดำเนินการ ร่วมกันติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ (อรทัย, ๒๕๕๒) การมีส่วนร่วมในการปลูกป่าสามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่

- ๑) การปลูกฟื้นฟูโดยหน่วยงานภาครัฐ
- ๒) การปลูกฟื้นฟูโดยชุมชน/ประชาชน
- ๓) การปลูกฟื้นฟูโดยจิตอาสา

๔) การปลูกฟื้นฟูโดยรูปแบบกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility - CSR) กรมป่าไม้ โดยสำนักจัดการป่าชุมชนเป็นหน่วยงานที่มีการกิจในการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการป่าใกล้บ้านหรือป่าในชุมชนตามพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นผู้กำหนดข้อบังคับ และจัดทำแผนจัดการป่าชุมชนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งป่าชุมชนและความต้องการของชุมชนในการอนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีความเหมาะสมกับภูมินิเวศตามหลักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและป่าอยู่ด้วยกันแบบพึ่งพิงอย่างเกื้อกูลและสมดุลกันอย่างยั่งยืน

๒.๕ รูปแบบการฟื้นฟูป่า

การปลูกป่าเป็นแนวทางการฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมสภาพให้ฟื้นกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ดังเดิมมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถทำหน้าที่รักษาความสมดุลทางระบบนิเวศป่า และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน โดยกำหนดรูปแบบการปลูกป่าสำหรับการดำเนินการตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า จำนวน ๔ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการปลูกป่าแบบเลียนแบบธรรมชาติ รูปแบบการปลูกแบบวนเกษตร รูปแบบการปลูกแบบเสริมป่า และรูปแบบการปลูกแบบขั้นบันได ทั้งนี้ ยังสามารถประยุกต์ใช้หลักการฟื้นฟูป่าตามแนวพระราชดำริ อาทิ การปลูกโดยไม่ต้องปลูก การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ฯลฯ ได้ตามความเหมาะสมของภูมินิเวศ และชุมชน โดยมีรายละเอียดรูปแบบการปลูกป่า ดังนี้

๒.๕.๑ ปลูกแบบเลียนแบบธรรมชาติ

๑) พื้นที่อนุรักษ์

การปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติ มุ่งเน้นปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมสภาพ มีรูปแบบการปลูกโดยใช้พันธุ์ไม้หลากหลายสายพันธุ์ทั้งไม้เบิกนำ ไม้เด่นนำ ไม้เด่นรอง ไม้ทนร่ม และไม้พื้นล่าง โดยใช้พันธุ์ไม้ท้องถิ่นของพื้นที่หรือชนิดป่านั้น ๆ ปลูกคละกันไปในพื้นที่เดียวกัน ไม่มีระยะปลูกที่แน่นอน ไม่เป็นแถวเป็นแนวเพื่อเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ (ภาพที่ ๕) โดยมีกิจกรรม ดังนี้

ก) ปลูกป่า ๒๐๐ ต้น/ไร่/ปี ต่อเนื่อง ๕ ปี

- ปีที่ ๑ ปลูกไม้เบิกนำ จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่
- ปีที่ ๒ ปลูกไม้เด่นนำ จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่
- ปีที่ ๓ ปลูกไม้เด่นรอง จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่
- ปีที่ ๔ ปลูกไม้ทนร่ม จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่
- ปีที่ ๕ ปลูกไม้พื้นล่าง จำนวน ๒๐๐ ต้น/ไร่
- ปีที่ ๖-๑๐ บำรุงรักษาสวนเดิม

ข) ทำทางตรวจการ และแนวกันไฟเพื่อป้องกันรักษาป่า

- จัดทำทางตรวจการขนาดกว้างประมาณ ๖-๘ เมตร โดยควรคำนึงถึงทางระบายน้ำ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตลอดปี และควรมีการทำสะพานข้ามลำห้วยที่อันตราย หากไม่สามารถทำไว้ก่อน ก็จะต้องทำในภายหลังให้เสร็จเรียบร้อยในปีที่ดำเนินการ

- การทำแนวกันไฟ ให้ทำแนวกันไฟรอบแปลงปลูกขนาดกว้างประมาณ ๘-๑๐ เมตร ซึ่งการปลูกป่าในรูปแบบนี้ จะช่วยให้ร่นระยะเวลาการฟื้นตัวของป่าที่ปลูกในพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมสภาพให้ใกล้เคียงป่าธรรมชาติอย่างรวดเร็ว และมีระบบนิเวศของป่าต้นน้ำได้อย่างสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ลำธารที่สามารถเอื้ออำนวยน้ำในปริมาณที่เหมาะสมและไหลสม่ำเสมอได้ตลอดทั้งปี สำหรับการดำเนินการให้กำหนดจุดพิกัดเพื่อใช้เก็บภาพก่อนและหลังการดำเนินการในมุมมองกว้าง เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และพัฒนาการของพื้นที่ป่าเป็นระยะ ๆ

ปลูกหลายชั้นเรือนยอด

ไม้เรือนยอดเด่น

ปลูกหญ้าแฝก

ภาพที่ ๕ รูปแบบปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๒) พื้นที่ป่าชายเลน

จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ๒๕๕๘) พบว่า ขอบเขตที่ดินป่าชายเลนในท้องที่ ๒๔ จังหวัด ชายฝั่งทะเล มีเนื้อที่รวมประมาณ ๒.๘๖ ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้มีพื้นที่ป่าชายเลนคงสภาพประมาณ ๑.๕๓ ล้านไร่ ส่วนที่เหลือได้เปลี่ยนสภาพเป็นการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ประมาณ ๑.๓๓ ล้านไร่ ในขณะที่กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดเป้าหมายให้เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ในประเทศทั้งป่าเพื่อการอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ โดยจำแนกเป็นป่าอนุรักษ์ ร้อยละ ๒๕ และป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่า ๒๗.๒๔ ล้านไร่ และโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่าจะเป็นอีกโครงการหนึ่งที่จะมาช่วยสนับสนุนผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศโดยมีแผนการดำเนินโครงการเป็น ๓ ระยะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๗๐ มีเป้าหมายในการฟื้นฟูป่าทั่วประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ๒๓ จังหวัด จำนวน ๑๕๓,๔๐๐ ไร่ โดยมีแนวทางการปลูกป่าชายเลนตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า ดังนี้

ก) พื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูป่าชายเลนเป็นพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลสามารถฟื้นฟูให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ สามารถดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

- พื้นที่ทวงคืน
- พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรม
- พื้นที่หาดเลนหรือเลนงอกบริเวณด้านหลังแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง
- พื้นที่กันคืนตามหลักเกณฑ์มาตรการในการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน (คทช.)
- พื้นที่สาธารณประโยชน์ชายฝั่ง แม่น้ำ ลำคลอง วัด โรงเรียน หรืออื่น ๆ
- พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมในความรับผิดชอบส่วนราชการอื่น เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ

สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ เป็นต้น

หมายเหตุ การสำรวจพื้นที่เพื่อการปลูกให้ประสานผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความเหมาะสม และให้จัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศประกอบรายงาน สำหรับพื้นที่ป่าชายเลนในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่นจะต้องมีการประสานและได้รับการยินยอมจากเจ้าของพื้นที่

ข) แผนงานและเป้าหมายในการปลูกป่าชายเลนตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า จำนวน ๑๕๓,๔๐๐ ไร่ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แผนงานและเป้าหมายในการปลูกป่าชายเลนตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า

กิจกรรม	ระยะที่ ๑ ระยะเร่งด่วน ภายใน ๒๙ ก.ค. ๖๓ (ไร่)	ระยะที่ ๒ ๒๙ ก.ค. ๖๓ – ๒๘ ก.ค. ๖๕ (ไร่)	ระยะที่ ๓ ๒๙ ก.ค. ๖๕ – ๒๘ ก.ค. ๗๐ (ไร่)	รวม (ไร่)
ปลูกป่าชายเลน จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๑๐	๒,๘๙๐	-	๓,๐๐๐
ปลูกป่าชายเลน ๒๒ จังหวัด	๑๗๙	๑๗,๑๑๐	๑๓๓,๑๑๑	๑๕๐,๔๐๐
รวม	๒๘๙	๒๐,๐๐๐	๑๓๓,๑๑๑	๑๕๓,๔๐๐

โดยมีเป้าหมายการดำเนินการในพื้นที่ป่าชายเลนในท้องที่ ๒๓ จังหวัดชายฝั่งทะเล ดังนี้ จังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี นราธิวาส หนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

ค) แนวทางการปลูกป่าชายเลนตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า มี ๓ รูปแบบ ดังนี้

- การปลูกป่าชายเลนแบบเติมพื้นที่โดยใช้กล้าพันธุ์ไม้ป่าชายเลนไม่น้อยกว่า ๓ ชนิด จากจำนวน ๔๗ ชนิด มาปลูกในระยะ ๑.๕ x ๑.๕ เมตร เป็นแถวเป็นแนว จำนวน ๗๑๐ กล้าต่อไร่ เหมาะกับพื้นที่โล่งเตียน น้ำทะเลท่วมถึงตามปกติ มีการเตรียมพื้นที่ปลูกหลักหมายแนวปลูก กล้าพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่ใช้ปลูกต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๓ เดือน ดำเนินการในพื้นที่ทวงคืน พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เลนงอกหรือป่าชายเลนเสื่อมโทรม อื่น ๆ

- การปลูกป่าชายเลนแบบปลูกเสริมเพื่อปรับปรุงสภาพป่า ใช้กับพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความเสื่อมโทรมบางส่วน มีการปักหลักหมายแนวปลูก ใช้กล้าไม้ป่าชายเลนมาปลูก จำนวน ๓๐๐ กล้าต่อไร่

- การปลูกป่าชายเลนในพื้นที่พิเศษใช้กับพื้นที่ที่มีความแตกต่างจากสภาพป่าชายเลนโดยทั่วไป ก่อนดำเนินการต้องปรับปรุงพื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเติบโตของพันธุ์ไม้ที่ปลูก ลักษณะการปลูกไม่จำเป็นต้องปลูกเป็นแถวเป็นแนว และอาจใช้กล้าไม้ ฝักพันธุ์ไม้ หรือเมล็ดไม้ที่มีชนิด ขนาด จำนวนตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น ป่าเชิงทรง นาเกลือ เลนงอก หรือที่งอกด้านหลักแนวป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง พื้นที่สาธารณะประโยชน์ของส่วนราชการอื่น ๆ วัด โรงเรียน และป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

ง) การบำรุงแปลงปลูกป่าชายเลน

- การปลูกป่าชายเลนแบบเติมพื้นที่ให้บำรุงต่อเนื่องจนถึงปีที่ ๖ โดยมีกิจกรรมแผ้วถางวัชพืช ปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

- การปลูกป่าชายเลนแบบปลูกเสริมเพื่อปรับปรุงสภาพป่าให้บำรุงต่อเนื่องจนถึงปีที่ ๓ โดยมีกิจกรรมแผ้วถางวัชพืช ปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

- การปลูกป่าชายเลนในพื้นที่พิเศษ กำหนดตามความเหมาะสมกับแต่ละสภาพพื้นที่ทั้งในเรื่องของกิจกรรม และระยะเวลาดำเนินการ

จ) การผลิตกล้าไม้

- การนำกล้าไม้ไปปลูกต้องเป็นกล้าไม้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า ๓ เดือน

- บัญชีรายชื่อของกล้าไม้ที่กำหนดให้เพาะชำและปลูกป่าชายเลน

ตารางที่ ๒ บัญชีรายชื่อของกล้าไม้ที่กำหนดให้เพาะชำและปลูกป่าชายเลน

ลำดับที่	ชื่อ	ชื่อวิทยาศาสตร์
๑	โกงกางใบเล็ก	<i>Rhizophora apiculata</i> Bl
๒	โกงกางใบใหญ่	<i>Rhizophora mucronata</i> Poir.
๓	โปรงแดง	<i>Ceriops tagal</i> (Perr.) C.B. Rob.
๔	โปรงขาว	<i>Ceriops decandra</i> Ding Hou
๕	ถั่วขาว	<i>Bruguiera cylindrica</i> Bl.
๖	ถั่วดำ	<i>Bruguiera parviflora</i> Wight & Am.ex Griff.
๗	ลำพู	<i>Sonneratia caseolaris</i> (L.) Engl.
๘	ลำพูทะเล	<i>Sonneratia alba</i> J.Smith
๙	ลำแพน	<i>Sonneratia ovata</i> Back
๑๐	ลำแพนหิน	<i>Sonneratia griffithii</i> Kurz
๑๑	แสมขาว	<i>Avicennia alba</i> Bl.
๑๒	แสมดำ	<i>Avicennia officinalis</i> L.
๑๓	แสมทะเล	<i>Avicennia marina</i> (Forsk.) Vierh.
๑๔	ตะบูนขาว	<i>Xylocarpus granatum</i> Koen.
๑๕	ตะบูนดำ	<i>Xylocarpus moluccensis</i> Roem.
๑๖	พังกา-ถั่วขาว	<i>Bruguiera hainesii</i> C.G.Rogers
๑๗	พังกาหัวสมดอกขาว	<i>Bruguiera sexangula</i> Poir.
๑๘	พังกาหัวสมดอกแดง	<i>Bruguiera gymnorrhiza</i> (L.) Savigny
๑๙	ฝาดดอกขาว	<i>Lumnitzera racemosa</i> Willd.
๒๐	ฝาดดอกแดง	<i>Lumnitzera littorea</i> Voigy.
๒๑	หงอนไก่ทะเล	<i>Heritiera littoralis</i> Ait.
๒๒	หงอนไก่ใบเล็ก	<i>Heritiera fomes</i> Buch.-Ham.
๒๓	เสม็ด	<i>Melaleuca</i> spp.
๒๔	รังกะแท้	<i>Kandelia candel</i> (L.) Druce
๒๕	โพรงนก	<i>Rapanea porteriana</i> (A.Dc.) Mez.
๒๖	สมอทะเล	<i>Sapium indicum</i> Willd.
๒๗	ตะบัน	<i>Xylocarpus rumphii</i> (Kostel.) Mabberley
๒๘	แดงน้ำ	<i>Amoora cucullata</i> Roxb.
๒๙	แคทะเล	<i>Dolichandrone spathacea</i> Schum.
๓๐	จิกทะเล	<i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz
๓๑	จิกสวน	<i>Barringtonia racemosa</i> Roxb.
๓๒	หลุมพอทะเล	<i>Intsia bijuka</i> (Colebr.) O Ktze.
๓๓	สารภีทะเล	<i>Calophyllum inophyllum</i> L.
๓๔	โพทะเล	<i>Thespesia</i> spp.
๓๕	หยีนน้ำ	<i>Derris indica</i> (Lamk.) Bennet
๓๖	ปอทะเล	<i>Hibiscus tiliaceus</i> L.
๓๗	เคยทะเล	<i>Pandanus</i> spp.
๓๘	ดาตุมทะเล	<i>Excoecaria agallocha</i> L.
๓๙	ตีนเป็ดทะเล	<i>Cerbera odollam</i> Gaertner

ตารางที่ ๒ บัญชีรายชื่อของกล้าไม้ที่กำหนดให้เพาะชำและปลูกป่าชายเลน (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	ชื่อวิทยาศาสตร์
๔๐	ตีนเป็ดทราย	<i>Cerbera manghas</i> L.
๔๑	สนทะเล	<i>Casuarina equisetifolia</i> J.R.&G. Forst
๔๒	हुกวาง	<i>Terminalia catappa</i> L.
๔๓	หมื่นทะเล	<i>Cordia subcordata</i> Lam.
๔๔	รักทะเล	<i>Scaevola taccada</i> (Gaertner.) Roxb.
๔๕	คนทีสอทะเล	<i>Vitex rotundifolia</i> L.f.
๔๖	รามใหญ่	<i>Ardisia elliptica</i> Thunb.
๔๗	จาก	<i>Nypa fruticans</i> Wurmb.

๓) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

เป็นการปลูกป่าแบบประณีตตามลักษณะของป่าธรรมชาติ โดยปลูกไม้เป็นแถวเป็นแนว ตามแผนฟื้นฟูป่าไม้แนวใหม่ จำนวน ๒๐๐ ต้นต่อไร่ กำหนดชนิดไม้ท้องถิ่นหลากหลายชนิดพันธุ์และหลายชั้นเรือนยอด ได้แก่ ไม้ชั้นเรือนยอดเด่น ไม้ชั้นเรือนยอดรอง ไม้พุ่ม และสามารถแบ่งตามระดับการเติบโตของไม้แต่ละชนิดคือ กลุ่มไม้โตเร็ว/ไม้เบิกนำ อายุสั้น ส่วนกลุ่มไม้โตปานกลางและกลุ่มไม้โตช้า ซึ่งเป็นไม้อายุยืนยาว โดยกำหนดสัดส่วนจำนวนร้อยละของไม้โตเร็ว/ไม้เบิกนำ ไม้เรือนยอดเด่น และไม้เรือนยอดรอง/ไม้พุ่ม เท่ากับ ๕๐ : ๒๕ : ๒๕ ตามลำดับ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพในการฟื้นฟูป่าได้เร็วขึ้น ตามภาพที่ ๖

คู่มือชนิดไม้ที่แนะนำให้ปลูก
ในพื้นที่ คทช.

ภาพที่ ๖ รูปแบบการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

๒.๕.๒ ปลุกแบบวนเกษตร

เป็นการปลูกพืชผสมผสานระหว่างไม้ป่าและพืชเกษตร/ปศุสัตว์ ในพื้นที่และเวลาเดียวกันตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายแตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบวนเกษตร เริ่มเป็นที่นิยมนำไปประยุกต์ใช้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าที่เสื่อมสภาพและมีราษฎรอาศัยทำกินในพื้นที่ นอกจากนี้ ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของราษฎรเอง ก็เริ่มได้รับความสนใจนำมาปรับใช้ในแปลงเกษตรเชิงเดี่ยว (Pure Stand) มากขึ้นเพราะไม้ป่าส่งผลให้พืชเกษตรมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและยังช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำอีกด้วย

รูปแบบการปลูกแบบวนเกษตร สามารถทำได้หลายรูปแบบ (งานวิจัยการปลูกสร้างสวนป่า, ๒๕๕๖) เช่น

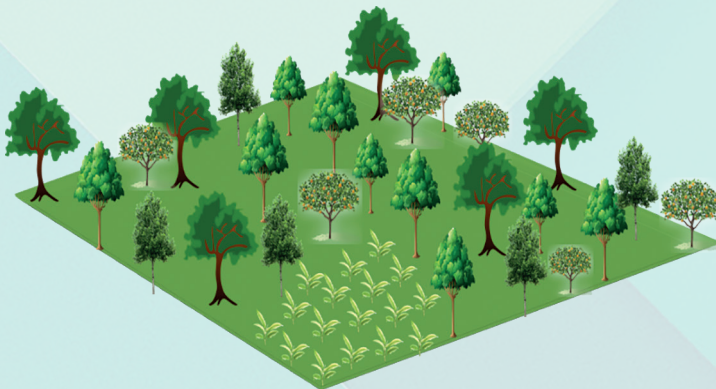
- ๑) การปลูกไม้ป่าผสมในลักษณะบ้านสวน
- ๒) การปลูกไม้ป่าเป็นแนวเขตหรือล้อมไร่นา
- ๓) การปลูกผสมไม้ ๓ ชั้นเรือนยอด

เพื่อการใช้ประโยชน์แบบอเนกประสงค์และยั่งยืน

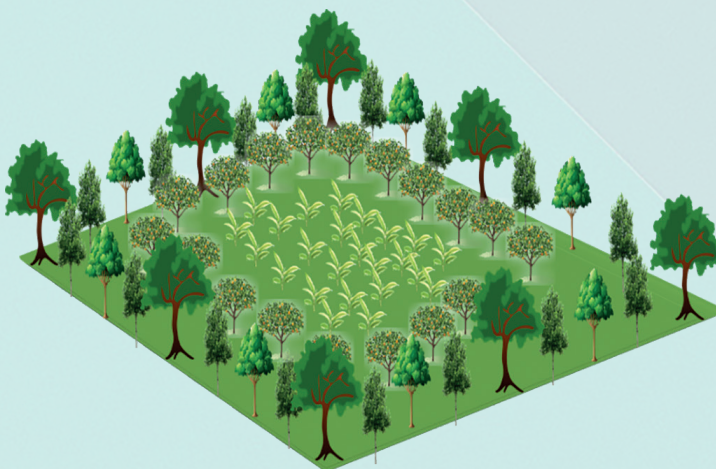
- ๔) การปลูกผสมไม้ป่าสลับเป็นแถวกับการปลูกพืชไร่
- ๕) การปลูกไม้ผลผสมไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร

รูปแบบการปลูกไม้ป่า
โดยระบบวนเกษตร

ภาพที่ ๗ การปลูกไม้ผสมในลักษณะบ้านสวน

ภาพที่ ๘ การปลูกไม้ป่าเป็นแนวเขตหรือล้อมไร่นา

เป้าหมาย : เพื่อปลูกไม้กินได้ ไม้ใช้สอย รวมทั้งสมุนไพร ไว้ใช้ในครัวเรือน

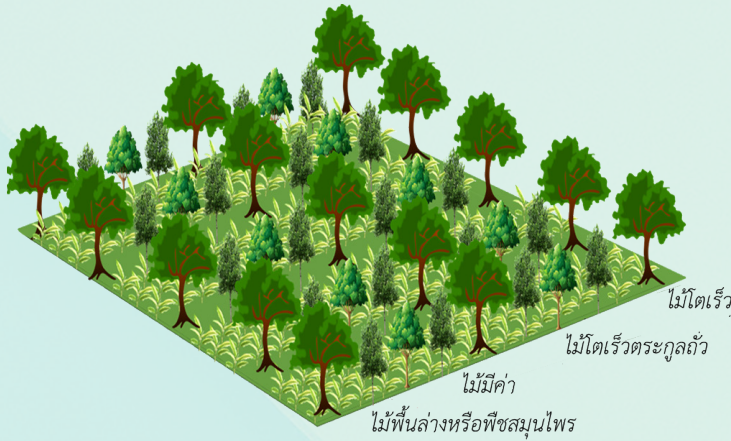
ชนิดไม้ที่ปลูก : ไม้อเนกประสงค์ประเภทโตเร็ว เช่น สะเดาบ้าน กระถิน ชี้เหล็ก มะขาม ไม้ปลูกร่วมกับไม้ผล เช่น มะม่วง ฝรั่ง มะพร้าว น้อยหน่า เป็นต้น และพืชสวน เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ เป็นต้น

ตำแหน่งการปลูก : ควรปลูกผสมกันโดยสุ่ม ควรให้ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ ๖-๘ เมตร และแยกพืชสวนครัว ออกไว้คนละส่วน

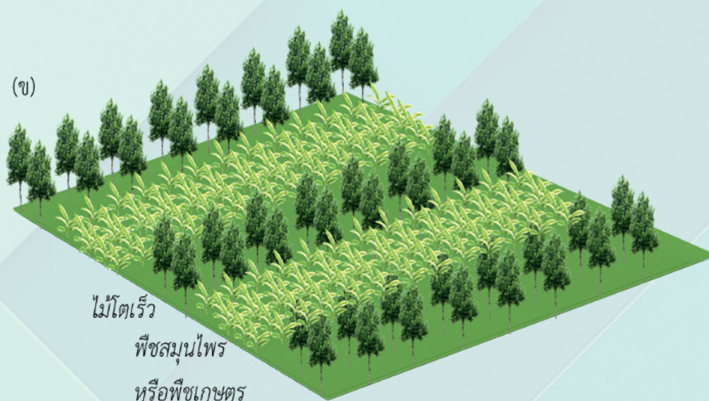
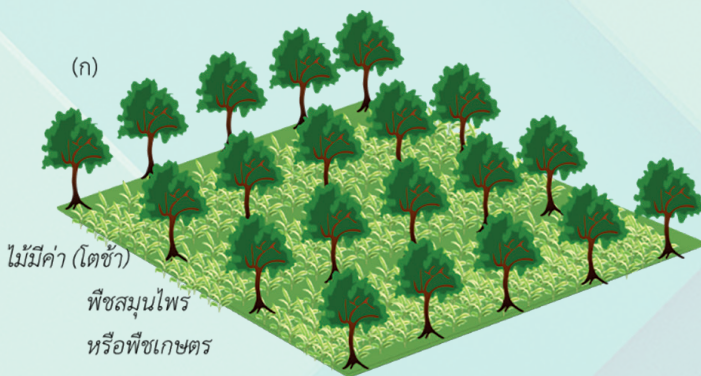
เป้าหมาย : เพื่อเป็นแนวเขตของพื้นที่หรือแนวป้องกันลมพายุ และมีไม้ใช้สอยในครัวเรือน

ชนิดไม้ที่ปลูก : ไม้อเนกประสงค์ประเภทโตเร็ว เช่น สะเดาบ้าน กระถิน ชี้เหล็ก ไม้ เป็นต้น ร่วมกับไม้พื้นเมืองที่มีค่า เช่น สัก พะยูง ล้อมพืชสวนหรือพืชไร่ต่าง ๆ

ตำแหน่งการปลูก : ปลูกไม้ป่าเป็นแถวเดี่ยวหรือเป็นแถบล้อมพื้นที่ ระยะห่างระหว่างต้นหรือแถวขึ้นกับขนาดและรูปทรงของเรือนยอด เช่น ไม้เรือนยอดแคบ ใช้ระยะปลูก ๑.๕ เมตร หรือ ๒.๐ เมตร ไม้เรือนยอดกว้างหรือมีกิ่งก้านมาก ใช้ระยะปลูก ๓.๐ เมตร หรือ ๔.๐ เมตร และเมื่อเรือนยอดชิดกันให้ทำการตัดขยายระยะไปใช้ประโยชน์

ภาพที่ ๙ การปลูกผสมไม้ ๓ ชั้นเรือนยอด เพื่อการใช้ประโยชน์แบบอเนกประสงค์และยั่งยืน

ภาพที่ ๑๐ การปลูกผสมไม้ป่าสลับกับการปลูกพืชไร่
(ก) ไม้มีค่า ปลูกเป็นแถวเดียว (ข) ไม้โตเร็ว ปลูกเป็นแถว

เป้าหมาย : เพื่อใช้ประโยชน์แบบอเนกประสงค์
ชนิดไม้ที่ปลูก : ไม้เรือนยอดชั้น ๑ เป็นไม้มีค่าโตช้า เช่น สัก ยางนา แดง พะยูง เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้น ๒ เป็นไม้โตเร็ว เพื่อผลิตเป็นไม้ก่อสร้างขนาดเล็ก มีเรือนยอดแคบ เช่น เลี่ยน สะเดา สะเดาเทียม เป็นต้น

ไม้เรือนยอดชั้น ๓ เป็นไม้โตเร็วพวกตระกูลถั่ว เพื่อผลิตเป็นไม้พื้น ถ่าน และช่วยปรับปรุงดิน เช่น กระถินณรงค์ สีสียด นนทรี ขี้เหล็ก เป็นต้น

ตำแหน่งการปลูก : ไม้เรือนยอดชั้น ๑ ควบปลูก ๒๕ ต้นต่อไร่ โดยมีไม้เรือนยอดชั้น ๒ ปลูกกึ่งกลางระหว่างต้นของไม้เรือนยอดชั้น ๑ จำนวน ๒๕ ต้นต่อไร่ และไม้เรือนยอดชั้น ๓ ปลูกแทรกระหว่างต้นในแต่ละแถว จำนวน ๕๐ ต้นต่อไร่

เป้าหมาย : เป็นการจัดการพื้นที่เพื่อให้ได้ผลผลิตและรายได้จากทั้งทางเกษตรและป่าไม้ที่สมดุล

เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาพืชผลและปรับปรุงดิน

ชนิดไม้ที่ปลูก : (ก) ใช้ไม้พื้นเมืองมีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นไม้ก่อสร้างหรือเฟอร์นิเจอร์ เช่น สัก ยางนา พะยูง เป็นต้น

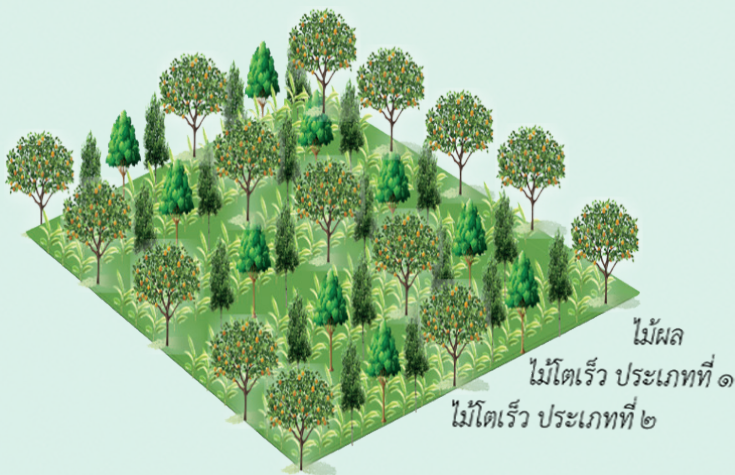
(ข) ใช้ไม้โตเร็ว เช่น กระถินเทพา หรือกระถินณรงค์ ใช้เป็นไม้เชื้อเพลิงและปรับปรุงดิน

ตำแหน่งการปลูก : (ก) กรณีปลูกไม้พื้นเมืองมีค่าซึ่งโตช้า ควรปลูกเป็นแถวเดียว ระยะปลูก ๒ x ๘

(ข) กรณีปลูกไม้โตเร็ว ควรปลูกเป็นแถว ไม้ป่าหนึ่งแถวมี ๒-๓ แถว ระยะห่างระหว่างต้น ๒ เมตร

ระยะระหว่างแถว ๓ หรือ ๔ เมตร ระยะระหว่างแถวของไม้ป่า ๑๖-๒๐ เมตร

ควรทำการลิดกิ่งทุกปี และขุดร่องห่างจากต้นไม้ ๑.๕๐ เมตร เพื่อตัดระบบราก ในปีี่ ๓ เพื่อลดการแก่งแย่งแสงและอาหาร และทำการตัดขยายระยะแบบต้นเว้นต้นเมื่อเรือนยอดของไม้ป่าชิดกันพืชสมุนไพรหรือพืชเกษตร ปลูกระหว่างแถวของไม้ป่า โดยให้ห่างจากแถวของไม้ป่าประมาณ ๕๐ เซนติเมตร และปีที่ ๒-๕ ให้ปลูกห่างเพิ่มขึ้นปีละ ๕๐ เซนติเมตร

ภาพที่ ๑๑ การปลูกไม้ผลผสมไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร

เป้าหมาย : เป็นการจัดการพื้นที่อย่างผสมผสาน ระหว่างการปลูกไม้ป่า ไม้ผล และพืชไร่ เพื่อเป็น อาหาร ใช้สอยในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้

ชนิดไม้ที่ปลูก : ปลูกไม้ผล เพื่อเป็นอาหาร ร่วมกับ ไม้โตเร็วประเภทที่ ๑ เป็นไม้เพื่อการก่อสร้าง เช่น สะเดา เป็นต้น

ประเภทที่ ๒ เป็นกระถินเทพาหรือกระถินณรงค์ ปลูกเพื่อเป็นเชื้อเพลิง รวมทั้งการปรับปรุงดิน โดยมีพืชเกษตรร่วมด้วย

ตำแหน่งการปลูก : ปลูกไม้ยืนต้นทั้ง ๓ ชนิด สลับในแถวเดียวกัน ไม้ผลปลูกระยะ ๘ x ๑๖ เมตร ไม้โตเร็วประเภทที่ ๑ ปลูกระยะ ๘ x ๑๖ เมตร ไม้โตเร็วประเภทที่ ๒ ปลูกระยะ ๘ x ๘ เมตร ตัดไม้โตเร็วประเภทที่ ๒ ออกเมื่ออายุ ๓-๔ ปี และ ให้แตกหน่อใหม่ ตัดไม้โตเร็วประเภทที่ ๑ ออกเมื่อ อายุ ๕-๖ ปี จะเหลือแต่ไม้ผลสำหรับเก็บผลิตผล อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเก็บเกี่ยวจากหน่อ ของไม้โตเร็วที่ขึ้นใหม่ด้วย

๒.๕.๓ ปลูกแบบเสริมป่า

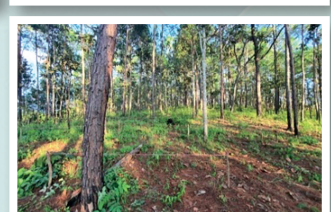
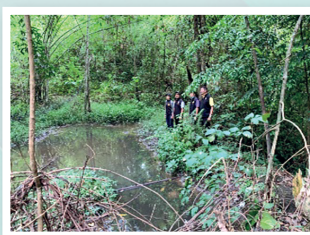
เป็นการปลูกเสริมป่าธรรมชาติที่ถูกทำลายองค์ประกอบทางนิเวศป่าไม้บางส่วน โดยกำหนดจำนวน ไม่น้อยกว่า ๒๕ ต้น/ไร่ (ภาพที่ ๑๒)

เกณฑ์พื้นที่เสื่อมสภาพที่เหมาะสมต่อการปลูกเสริมป่า

- เป็นป่าไม้ที่ไม่มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อย และป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืน ได้ตามธรรมชาติของแต่ละประเภทป่า

- ไม่มีเมล็ดพันธุ์หรือขาดแหล่งเมล็ดพันธุ์ ที่จะกระจายเข้าไปในพื้นที่ป่า

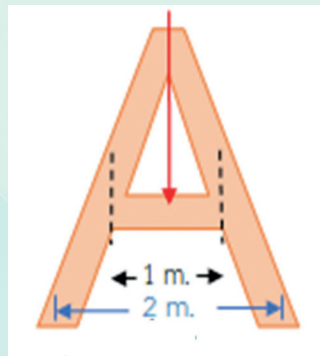
- เพื่อเหตุผลทางนิเวศวิทยาของป่านั้นๆ เช่น ปลูกเสริมธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เพื่อเพิ่มอาหารสัตว์ป่า เพื่อเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ต้นน้ำสำคัญหรือพื้นที่วิกฤต หรือปลูกเสริมพืชอาหาร ชุมชน พืชสมุนไพรในป่าชุมชนหรือป่าใกล้ชุมชน เป็นต้น

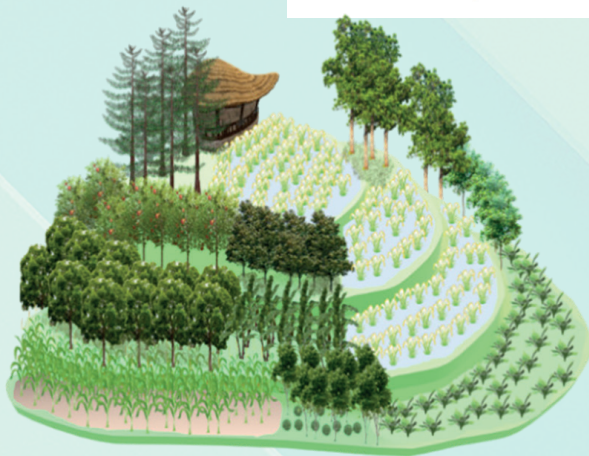
ภาพที่ ๑๒ การปลูกป่าแบบเสริมป่า

๒.๕.๔ ปลุกแบบชั้นบันได

เป็นรูปแบบการฟื้นฟูป่าที่เหมาะสมในพื้นที่ที่มีความลาดชันปานกลาง กำหนดแนวปลูกไปตามเส้นระดับชั้นความสูงโดยใช้เครื่องมือ A-เฟรม (ภาพที่ ๑๓) และขุดเป็นแนวชั้นบันไดกว้างประมาณ ๑ เมตร ตามแนวที่กำหนดเป็นวิธีที่ลงทุนค่าแรงค่อนข้างสูง เหมาะกับการนำไปใช้ในรูปแบบวนเกษตรมากกว่า เช่น การปลูกไม้ยืนต้น การปลูกมะม่วงผสมไม้ป่า เป็นต้น

ภาพที่ ๑๓ A-Frame เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการหาแนวปลูกแบบชั้นบันไดมีระยะห่าง ๒ เมตร ตามภาพ โดยใช้หลักลูกตั้งเป็นศูนย์ถ่วงในการค้นหาแนวระดับ

ภาพที่ ๑๔ การปลูกแบบชั้นบันได

๒.๖ รูปแบบ/แนวทางการบริหารจัดการน้ำ

ป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วตามสถานการณ์ ทั้งประชากรที่เพิ่มขึ้นผนวกกับพลังผลักดันทางเศรษฐกิจระบบทุนนิยมเสรีที่มุ่งค้าขาย โดยใช้ป่าเป็นตัวยิงเชิงพาณิชย์ การเช่นนี้ก่อให้เกิดภาวะแห้งแล้งเนื่องจากต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อยามน้ำหลากก็เกิดน้ำท่วมฉับพลันและมีการพังทลายของดินอย่างรุนแรง จนเป็นปัญหาต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร กลายเป็นทุกข์ร้อนของแผ่นดิน **พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร** ทรงตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะเรื่องป่าไม้เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงห่วงใยเป็นอย่างมาก โดยมีพระราชดำรัสพระราชทานไว้ในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ได้แก่

๑) การสร้างฝายต้นน้ำลำธาร มีพระราชดำรัสว่า

“...ควรสำรวจแหล่งน้ำเพื่อการพิจารณาสร้างฝายขนาดเล็กปิดกั้นร่องน้ำในเขตต้นน้ำลำธารทั้งนี้เพื่อแผ่กระจายความชุ่มชื้นออกไปให้กว้างขวางอันจะช่วยฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณที่สูงให้สมบูรณ์ขึ้น บริเวณดังกล่าวจะได้กลายเป็น ภูเขาป่า ในอนาคตซึ่งหมายความว่าต้นไม้นานาชนิด ซึ่งปกคลุมดินในอัตราหนาแน่นที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศแต่ละแห่ง ต้นไม้เหล่านั้นจะมีผลช่วยรักษาระดับความชุ่มชื้นในธรรมชาติให้อยู่ในเกณฑ์ที่พอเหมาะไม่แห้งแล้งเกินไป และยังช่วยยึดผิวดินอันมีค่าไม่ให้ถูกน้ำเซาะทำลายลงมายังพื้นที่ราบอีกด้วย...”

๒) การฟื้นฟูป่าไม้ในบริเวณภูเขาเสื่อมโทรม มีพระราชดำรัสว่า

“...ให้พิจารณาส่งน้ำขึ้นไปยังจุดที่สูงที่สุดเท่าที่จะดำเนินการได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถ ระบายน้ำลงไหลลงไปยัง
กล้าไม้อ่อนที่ปลูกทดแทนไว้บนภูเขาได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งซึ่งกล้าไม้มักมีอัตราสูญเสียค่อนข้างสูง
เมื่อกล้าไม้เจริญเติบโตพอสมควรจนสามารถทนทานต่อสภาวะแห้งแล้งได้แล้วในอนาคตภูเขาในบริเวณดังกล่าว
ก็จะคืนสภาพเดิมเป็นภูเขาป่าที่จะมีความชุ่มชื้นพอสมควร ตลอดจนจะช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในตอนล่างไม่ให้
กลายเป็นดินแดนแห้งแล้ง...”

๓) การใช้พลังงานทดแทนเพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำ มีพระราชดำรัสว่า

“...จะต้องพยายามสูบน้ำขึ้นไปทีละชั้นจนถึงระดับสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยพิจารณาใช้เครื่องสูบน้ำ
พลังงานธรรมชาติ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์กับพลังงานลม ซึ่งมีใช้งานอยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อจะได้ มีเปลืองเชื้อเพลิง
เมื่อนำน้ำขึ้นไปพัก ณ ระดับสูงสุดได้แล้ว จะสามารถปล่อยน้ำให้ค่อยๆ ไหลซึมลงมา เพื่อช่วยเร่งรัดการปลูกป่าไม้
ที่มีทั้งพันธุ์ไม้ป้องกันกับไม้โตเร็ว นอกจากนั้นยังจะแปรสภาพโครงการภูเขาป่า ให้เป็นป่าเปียกซึ่งสามารถป้องกัน
ไฟป่าได้อีกด้วย...”

จากสถานการณ์ภัยแล้งต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบน
มีฝนเฉลี่ยเพียง ๑,๑๓๔ มิลลิเมตร ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของฝนประเทศไทยอยู่ถึง ๓๓๓ มิลลิเมตร ส่งผลให้
น้ำในเขื่อนต่างๆ มีปริมาณน้ำลดน้อยลง ทำให้เกิดปัญหาภัยแล้งอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่อำเภอแม่แจ่มและ
อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งพื้นที่เหนือเขื่อนภูมิพลบริเวณอำเภอเถิน จังหวัดลำพูน และอำเภอสางเภา
จังหวัดตาก ที่ถูกประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘ แม้ว่าพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบน
จะเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาภัยแล้ง แต่บางปีกลับประสบปัญหาอุทกภัย ดังเหตุการณ์ฝนตกหนักส่งผลให้เกิดเหตุการณ์
น้ำป่าไหลหลากและดินถล่มในหลายจังหวัดของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากอิทธิพลของพายุโซนร้อน
“ราอี” (RAI) ในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๕๙

ดังนั้น การฟื้นฟูและอนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่า โดยน้อมนำแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาสืบสาน รักษา ต่อยอด จะเป็นการแก้ไขปัญหาเขาหัวโล้น ปัญหา
ไฟป่า และฟื้นฟูป่าต้นน้ำอย่างยั่งยืน

การดำเนินงาน

การพัฒนาและขยายผลเครือข่ายการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ตามแนวพระราชดำริเพื่อสนับสนุนให้
เกิดการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในเครือข่าย
การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

จากปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วม น้ำแล้ง ดินถล่ม และไฟป่าที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี เกิดจากป่าไม้ ถูกทำลาย
จนเสื่อมสภาพ โดยเฉพาะป่าต้นน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักของประเทศไทย แนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยน้อมนำ
หลักการทรงงานพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาสืบสาน รักษา
ต่อยอด สร้างสมดุลของทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ช่วยให้ชุมชนสามารถบริหารทรัพยากรได้ด้วยตนเอง เพื่อความมั่นคง
ทางทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และเศรษฐกิจ

การพลิกฟื้นผืนป่า สืบสาน รักษา ต่อยอด สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีเป้าหมายฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในชั้นคุณภาพ
 กลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๖ กลุ่มน้ำ ที่หมดสภาพกว่า ๘.๓ ล้านไร่ ได้แก่ ต้นน้ำปิง
 เหนือเขื่อนภูมิพล ต้นน้ำน่าน เหนือเขื่อนสิริกิติ์ ต้นน้ำวัง ต้นน้ำยม ต้นน้ำชี และต้นน้ำมูล โดยมีพื้นที่เป้าหมายเร่งด่วน
 ประมาณ ๑.๒๙ ล้านไร่ กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน ร่วมกันฟื้นฟู
 ดิน น้ำ ป่า เพิ่มความชุ่มชื้น ปลุกป่าโดยไม่ต้องปลูก เสริมไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง รวมทั้งนอกพื้นที่ป่าไม้และ
 อุทยาน ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชไร่เป็นทำวนเกษตร ให้เกิดเป็นพื้นที่ป่ากันชน

แนวทางพลิกฟื้นผืนป่า

แนวทาง “พลิกฟื้นผืนป่า สืบสาน รักษา ต่อยอด สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ดำเนินงานโดยใช้กรอบแนวคิด
 บริหารจัดการ ดิน น้ำ ป่า ตามแนวพระราชดำริ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และถ่ายทอดเทคนิคองค์ความรู้
 เป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สรุปแนวทางดังนี้

- ๑) กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน ตามหน้าที่และความรับผิดชอบ
- ๒) ฟื้นดิน น้ำ ป่า เพิ่มความชุ่มชื้น
- ๓) ปลุกป่าโดยไม่ต้องปลูก
 - ๓.๑) ในพื้นที่ป่าไม้
 - ๓.๒) นอกพื้นที่ป่าไม้/พื้นที่ป่ากันชน

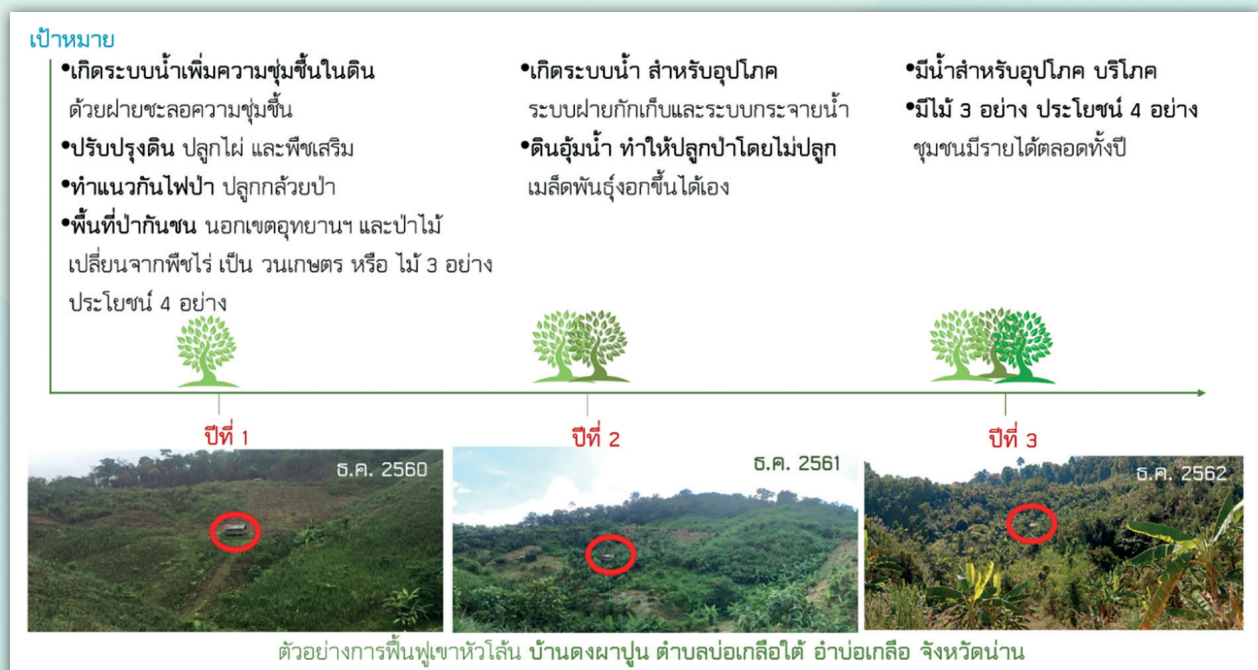

ภาพที่ ๑๕ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือสู่ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดำเนินงานผ่านกระบวนการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยชุมชนเชิงพื้นที่ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้ เข้าใจ และลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล ดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีคุณธรรม และให้ประโยชน์แก่คนในชุมชนอย่างเท่าเทียม ขับเคลื่อนผ่านคน ชุมชน และคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำของชุมชน ผสมผสานความรู้ความสามารถด้านการใช้ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เสริมศักยภาพการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑ และ ๒

- เป้าหมายปีที่หนึ่ง เกิดระบบน้ำ เพิ่มความชุ่มชื้นในดิน ด้วยฝายชะลอความชุ่มชื้น ปรับปรุงดิน ปลุกไฟ และพืชท้องถิ่นเสริม ทำแนวกันไฟป่า ปลุกกล้วย ทำวนเกษตรเป็นพื้นที่ป่าแนวกันชน
- เป้าหมายปีที่สอง เกิดระบบน้ำสำหรับบริโภค ระบบฝายกักเก็บและระบบกระจายน้ำ
- เป้าหมายปีที่สาม มีน้ำสำหรับอุปโภค มีไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ชุมชนเริ่มมีรายได้

ภาพที่ ๑๖ ตัวอย่างการฟื้นฟูเขาหัวโล้น จังหวัดน่าน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

แนวทางพัฒนาระบบบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดเล็ก

ฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ปลุกและสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นและดักตะกอนในลำห้วยหลักและห้วยสาขา เพิ่มน้ำต้นทุนให้กับอ่างเก็บน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำให้มีปริมาณการกักเก็บเพิ่มขึ้น และมีการจัดสรรน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร เชื่อมต่อระบบกระจายน้ำ กักเก็บน้ำ สำรองไว้ในแก้มลิง และ সরน้ำประจำไร่นา ทำเกษตร ได้ตลอดปี

ภาพที่ ๑๗ ปริมาณการกักเก็บน้ำเฉลี่ยตามประเภทป่า (เก็บน้ำให้อยู่ในดิน เก็บดินให้อยู่กับที่)

๓. แนวทางการปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการ

การปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการมีหลักการดำเนินงานโดยประยุกต์แนวพระราชดำริ “คนอยู่กับป่า” ในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำและชุมชน พื้นฟูดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างและฟื้นคืนระบบนิเวศต้นน้ำแบบบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำป่าไหลหลาก และอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักของประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการป้องกันไฟป่า เน้นดำเนินการในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑ และ ๒ มีเป้าหมายรวมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ๒.๖๘ ล้านไร่ ใน ๗๖ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ภายในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๐ โดยกำหนดเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่า ร้อยละ ๑๕ - ๒๐ ของพื้นที่ต้นน้ำที่เสื่อมสภาพและมีการใช้ประโยชน์จากราษฎร จำนวน ๑๒.๗ ล้านไร่ (ป่าสงวนแห่งชาติ/ป่าอนุรักษ์/พื้นที่อื่น ๆ) พื้นฟูพื้นที่ป่าชุมชนเฉลี่ยแต่ละ ๕๐ ไร่ จาก จำนวน ๑๑,๓๒๗ แห่ง เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าชายเลน จำนวน ๐.๑๕๓ ล้านไร่ จากพื้นที่ป่าชายเลนตามกฎหมาย จำนวน ๑.๕ ล้านไร่ พื้นฟูพื้นที่ป่าพรุ จำนวน ๒๐,๐๐๐ ไร่ รวมทั้งเพิ่มพื้นที่สีเขียวในจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าตามกฎหมาย

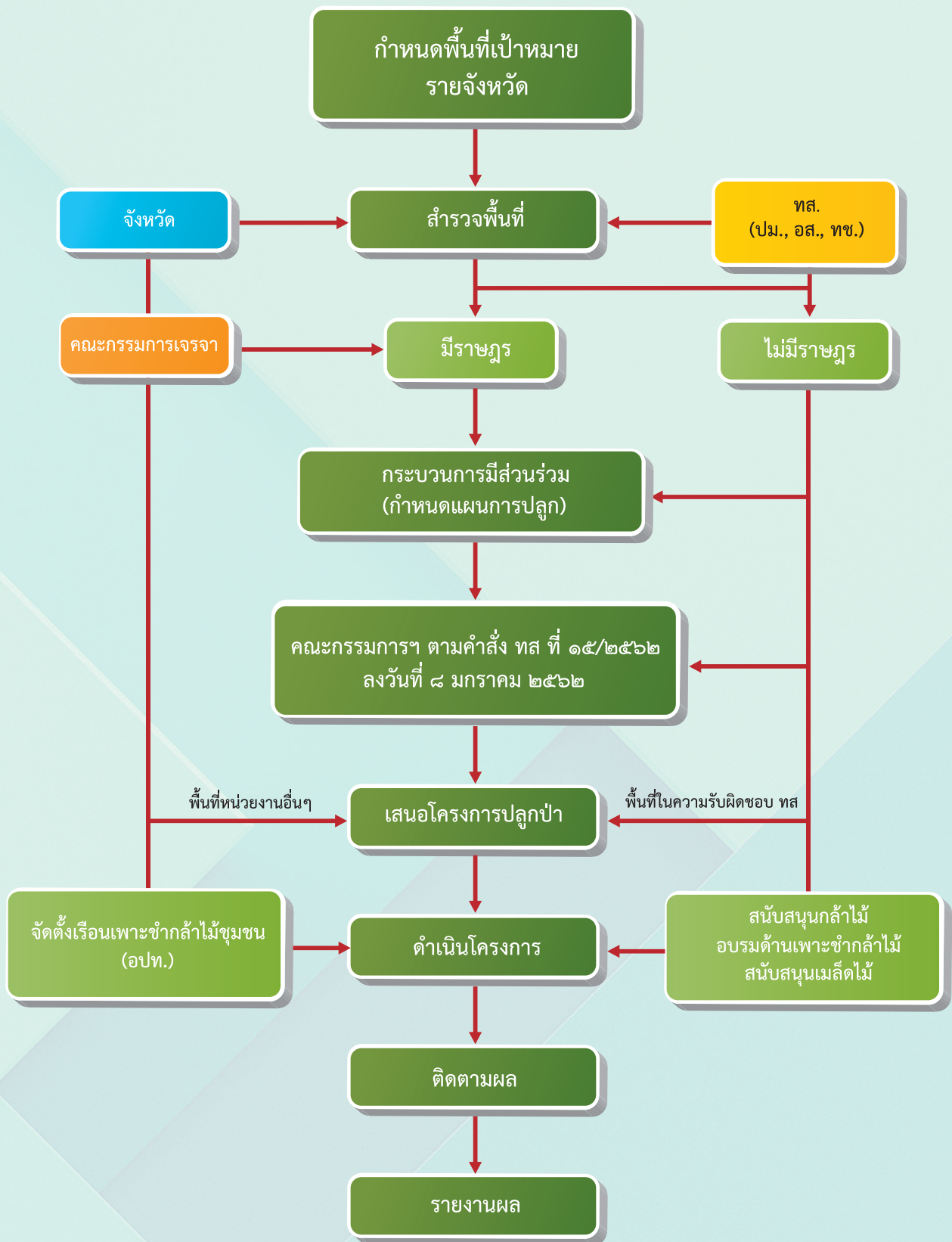
การดำเนินโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่ามี ๓ ขั้นตอนหลักคือ ๑) กำหนดเป้าหมายและแผนงาน ๒) สร้างความเข้าใจประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน และ ๓) พื้นฟูดิน/น้ำ/ป่า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยในส่วนของการปลูกป่ามีขั้นตอน คือ กำหนดพื้นที่เป้าหมายรายจังหวัด โดยหน่วยงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ร่วมกับจังหวัด ดำเนินการสำรวจพื้นที่ กรณีพื้นที่เป้าหมายมีราษฎรอยู่อาศัยทำกินให้คณะกรรมการเจรจากับประชาชน เพื่อปรับเปลี่ยนการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าให้เป็นไปตามแนวทางคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน ในกรณีไม่มีราษฎรอยู่อาศัยทำกิน และไม่มีความขัดแย้งกับชุมชนให้ดำเนินการนำมาสู่กระบวนการการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อสื่อสารการรับรู้สร้างความเข้าใจและเพื่อกำหนดแผนการปลูกป่า ซึ่งสามารถดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การประชุม การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมกรรมการหมู่บ้าน การประชุมของส่วนราชการท้องถิ่น เป็นต้น

จากนั้นจึงจัดทำร่างโครงการให้คณะกรรมการเพื่อการปลูกป่าและบำรุงรักษาสวนป่าของรัฐ ตามคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๑๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบความเหมาะสมของพื้นที่เป้าหมายและหัวหน้าส่วนราชการตามความรับผิดชอบแต่ละพื้นที่อนุมัติโครงการฯ ปลูกป่า และดำเนินการต่อไป

กิจกรรมสำคัญอีกประการหนึ่งของโครงการคือการจัดตั้งเรือนเพาะชำกล้าไม้ชุมชน โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นพิจารณาร่วมกันกับหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาจัดตั้งเรือนเพาะชำกล้าไม้ชุมชนระดับตำบล โดยได้รับการสนับสนุนเมล็ดไม้และองค์ความรู้ รวมทั้งเทคนิคในการเพาะชำกล้าไม้เพื่อใช้ในการสนับสนุนการปลูกป่า ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีภารกิจในการเพาะชำกล้าไม้ในพื้นที่พิจารณาให้การสนับสนุนกล้าไม้ร่วมโครงการด้วย

ในการดำเนินการตามโครงการปลูกป่าฯ นอกจากดำเนินการในรูปแบบจิตอาสาแล้ว ภาคเอกชน หรือหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ สามารถเข้ามามีบทบาทให้การสนับสนุนโครงการได้ทุกขั้นตอนทุกรูปแบบ โดยอยู่ในรูปแบบกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility : CSR) ก็ได้ ซึ่งทุกระบวนการของการดำเนินโครงการจะมีคณะกรรมการในการติดตามประเมินผลและให้คำแนะนำ โดยจังหวัดเป็นหน่วยงานจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามแบบฟอร์มที่กำหนด จัดส่งให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานรวบรวมและรายงานให้ศูนย์อำนวยการใหญ่จิตอาสาพระราชทาน ทราบต่อไป

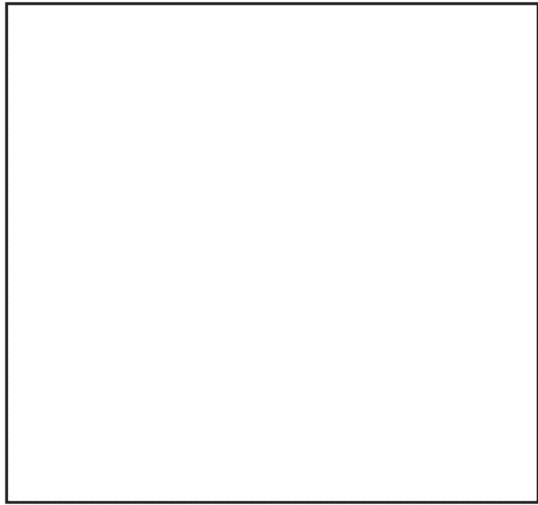

ภาพที่ ๑๘ กรอบการปฏิบัติงานปลูกป่าตามโครงการ

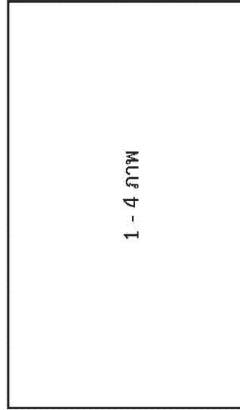
แบบรายงานผลโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า
 จังหวัด.....แปลงที่.....ปีปลูก.....เนื้อที่.....ไร่
 ชื่อป่า.....ตำบล.....อำเภอ.....
 หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ.....

ภาพแผนที่จากมุมสูง
 (ใช้ภาพจาก Google earth , Drone ฯลฯ)

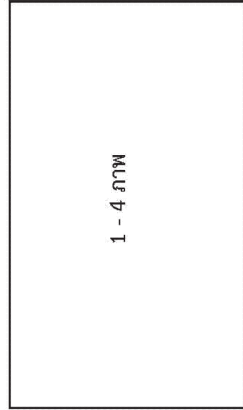
หมายเหตุ : ให้จัดทำโดยใช้โปรแกรม PowerPoint

ภาพก่อนดำเนินการ

1 - 4 ภาพ

ภาพหลังดำเนินการ

1 - 4 ภาพ

ชนิดไม้และจำนวนต้นไม้ปลูก (ทั้งหมด)		
ลำดับ	ชนิดไม้	จำนวน
รวม		
อัตราการรอดตายต่อไร่ (%)		

พิกัดรูปแปลง UTM WGS84	
x	y

ภาพที่ ๑๙ แบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการ

แบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า

จังหวัด **ลำปาง** แปลงที่ **1** ปีที่ปลูก **พ.ศ.2563** เนื้อที่ **10** ไร่

ชื่อป่า **ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ยาว ตำบล ห้างฉัตร อำเภอ ห้างฉัตร**

หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ **1) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง 2) สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ 3 (ลำปาง) และ 3) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 สาขาลำปาง**

ภาพแผนที่จากมุมสูง

(ใช้ภาพจาก Google earth , Drone ฯลฯ)

หมายเหตุ : ให้จัดทำรายงานโดยใช้โปรแกรม PowerPoint

ภาพก่อนดำเนินการ

ภาพหลังดำเนินการ

ชนิดไม้และจำนวนต้นที่ปลูก (ทั้งหมด)			
ลำดับ	ชนิดไม้	จำนวน	
1	รวงผึ้ง	1	
2	มะค่าโมง	300	
3	ขี้เหล็ก	300	
4	มะขามป้อม	300	
5	พะยุง	300	
6	ชะจาว	300	
รวม		1,501	
อัตราการรอดตายเฉลี่ยต่อไร่ (%) : 98			

พิกัดรูปแปลง UTM WGS84	
x	y
539872	2026265
539934	2026257
539936	2026270
539964	2026269
539970	2026432
539872	2026434

ภาพที่ ๒๐ ตัวอย่างแบบรายงานผลการปลูกป่าตามโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. ๒๕๕๒. แนวทางการดำเนินงานตามกรอบมาตรการแก้ไขปัญหการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่
ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑. ส่วนจัดการสิทธิ
การใช้ที่ดินป่าไม้ สำนักจัดการที่ดินป่าไม้.
- กรมป่าไม้. ๒๕๕๖. รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร. งานวิจัยการปลูกสร้างสวนป่า กลุ่มงานวนวิทย์
สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๑. แนวทางการปฏิบัติงานฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้. ศูนย์จัดการข้อมูลและสารสนเทศ
ด้านการฟื้นฟูป่าต้นน้ำภาคเหนือ ส่วนปลูกป่าภาครัฐ สำนักส่งเสริมการปลูกป่า.
- กรมป่าไม้. ๒๕๖๓. คู่มือชนิดพรรณไม้ที่แนะนำปลูกในพื้นที่ คทช. บริษัท พี.เพลส จำกัด, กรุงเทพฯ.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. ๒๕๖๒. แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑. ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่
ป่าอนุรักษ์ สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. การปลูกป่า ๓ อย่าง
ประโยชน์ ๔ อย่าง. แหล่งที่มา : (Online) <http://km.rdpd.go.th/knowledge/View/๕๘>,
๓ สิงหาคม ๒๕๖๓
- สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๗. แผนแม่บทแก้ไขปัญหการทำลายทรัพยากร
ป่าไม้การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ.
- อรรถัย กักผล. ๒๕๕๒. การมีส่วนร่วมของประชาชน, ๑๖-๒๗ ในศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนัก
นายกรัฐมนตรี. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). สำนักพิมพ์
คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

หน่วยงานสนับสนุนในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมป่าไม้

หน่วยงานส่วนกลาง

สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า

สำนักส่งเสริมการปลูกป่า

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้

สำนักโครงการพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๘๔๐

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๖๑๑

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๗๕๗

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๔๐๓

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๔๔๔

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๔๒๙๒ – ๓ ต่อ ๕๗๕๕

หน่วยงานส่วนภูมิภาค

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑ (เชียงใหม่)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๒ (เชียงราย)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ (ลำปาง)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๔ (ตาก)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๕ (สระบุรี)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๖ (อุดรธานี)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๗ (ขอนแก่น)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๘ (นครราชสีมา)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ (ชลบุรี)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ (ราชบุรี)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๑ (สุราษฎร์ธานี)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๒ (นครศรีธรรมราช)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ (สงขลา)

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑ สาขาแม่ฮ่องสอน

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๓ สาขาแพร่

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๔ สาขานครสวรรค์

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๔ สาขาพิษณุโลก

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๖ สาขานครพนม

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๗ สาขาอุบลราชธานี

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๙ สาขาปราจีนบุรี

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๐ สาขาเพชรบุรี

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๒ สาขากระบี่

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑๓ สาขานราธิวาส

โทร. ๐ ๕๒๐๘ ๑๗๕๕

โทร. ๐ ๕๓๗๑ ๑๔๔๕

โทร. ๐ ๕๔๒๒ ๓๒๙๘

โทร. ๐ ๕๕๕๑ ๑๗๖๓

โทร. ๐ ๓๖๓๔ ๗๔๙๗

โทร. ๐ ๔๒๑๒ ๕๐๗๓

โทร. ๐ ๔๓๓๓ ๐๓๘๑

โทร. ๐ ๔๔๓๐ ๐๗๙๑

โทร. ๐ ๓๘๐๔ ๗๕๒๘ - ๓๐

โทร. ๐ ๓๒๒๐ ๑๓๙๕

โทร. ๐ ๗๗๒๗ ๕๘๑๖

โทร. ๐ ๗๕๗๖ ๓๓๖๗

โทร. ๐ ๗๔๒๐ ๕๙๙๐

โทร. ๐ ๕๓๖๙ ๕๐๐๗

โทร. ๐ ๕๔๖๒ ๗๑๔๓

โทร. ๐ ๕๖๒๒ ๒๔๒๖

โทร. ๐ ๕๕๓๒ ๒๖๒๑

โทร. ๐ ๔๒๕๑ ๑๕๐๕

โทร. ๐ ๔๕๒๕ ๔๓๔๕

โทร. ๐ ๓๗๔๕ ๒๑๐๔

โทร. ๐ ๓๒๔๐ ๒๕๑๙

โทร. ๐ ๗๕๖๕ ๖๓๗๘

โทร. ๐ ๗๓๕๑ ๒๕๙๗

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หน่วยงานส่วนกลาง

สำนักแผนงานและสารสนเทศ

สำนักอุทยานแห่งชาติ

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า

สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า

สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์

สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ

สำนักสนองงานพระราชดำริ

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โทร. ๐ ๒๕๖๑๐๗๗๗ ต่อ ๑๒๒๙

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๗๑๔

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๖๑๑

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๓๑๑

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๕๖๓

โทร. ๐ ๒๕๗๙ ๖๖๖๖ ต่อ ๑๘๕๔

โทร. ๐ ๒๙๔๐ ๗๓๔๒

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๒๔๑

หน่วยงานส่วนภูมิภาค

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ (ปราจีนบุรี)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ (บ้านโป่ง)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๔ (สุราษฎร์ธานี)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ (สงขลา)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๘ (ขอนแก่น)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๐ (อุดรธานี)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๑ (พิษณุโลก)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๒ (นครสวรรค์)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ (แพร่)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๔ (ตาก)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๕ (เชียงราย)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ (เชียงใหม่)

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑ สาขาสระบุรี

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๖ สาขาปัตตานี

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๓ สาขาลำปาง

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๖ สาขาแม่สะเรียง

โทร. ๐๓๗ ๒๑๑๑๔๐ ต่อ ๒๐๗

โทร. ๐๓๘ ๓๑๑๒๓๔ ต่อ ๒๐๑

โทร. ๐๓๒ ๒๑๑๐๒๕ ต่อ ๒๐๒

โทร. ๐๗๗ ๒๘๒๐๕๘ ต่อ ๒๐๑

โทร. ๐๗๕ ๓๕๖๑๓๔ ต่อ ๒๐๑

โทร. ๐๗๔ ๓๑๑๐๒๐ ต่อ ๒๑๒

โทร. ๐๔๔ ๒๔๒๐๖๐ ต่อ ๒๐๓

โทร. ๐๔๓ ๒๓๖๑๘๕ ต่อ ๒๐๑

โทร. ๐๔๕ ๓๑๑๖๗๗ ต่อ ๒๐๗

โทร. ๐๔๒ ๒๒๑๗๒๕ ต่อ ๒๐๔

โทร. ๐๕๕ ๐๐๙๐๓๗ ต่อ ๑๐๑

โทร. ๐๕๖ ๒๒๑๑๔๐ ต่อ ๖๐๘

โทร. ๐๕๔ ๕๑๑๘๘๙

โทร. ๐๕๕ ๕๑๑๑๔๒ ต่อ ๒๐๑

โทร. ๐๕๓ ๗๑๑๔๐๒ ต่อ ๒๑๓

โทร. ๐๕๓ ๒๗๖๑๐๐ ต่อ ๒๐๐

โทร. ๐๓๖ ๓๔๗๑๐๖ ต่อ ๑๐๑

โทร. ๐๓๒ ๘๙๙๗๗๒ ต่อ ๒๐๔

โทร. ๐๗๓ ๓๓๖๒๙๐ ต่อ ๒๐๔

โทร. ๐๕๔ ๒๒๖๘๒๘ ต่อ ๒๐๒

โทร. ๐๕๓ ๖๘๑๓๓๐

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

หน่วยงานส่วนกลาง

กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

หน่วยงานส่วนภูมิภาค

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๑

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๒

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๓

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๔

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๕

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๖

สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ ๗

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ๗๖ จังหวัด

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงราย

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแพร่

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุโขทัย

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิจิตร

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครสวรรค์

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุทัยธานี

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสิงห์บุรี

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอ่างทอง

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนนทบุรี

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี

โทร. ๐๒ ๑๔๑ ๑๓๑๖

โทร. ๐๓๘ ๐๒๐ ๐๗๐

โทร. ๐๓๘ ๔๖๗ ๓๗๒๓

โทร. ๐๓๒ ๔๗๐ ๔๕๕

โทร. ๐๗๗ ๓๗๙ ๑๕๑

โทร. ๐๗๔ ๕๕๑ ๖๒๖

โทร. ๐๗๖ ๖๗๙ ๑๓๐

โทร. ๐๗๕ ๒๕๒ ๘๕๐

โทร. ๐ ๕๓๖๐ ๐๘๑๖

โทร. ๐ ๕๓๖๙ ๕๔๗๔

โทร. ๐ ๕๓๑๑ ๒๗๒๕-๖

โทร. ๐ ๕๓๕๑ ๐๖๖๒

โทร. ๐ ๕๔๒๓ ๐๕๕๐

โทร. ๐ ๕๔๘๘ ๗๑๑๒

โทร. ๐ ๕๔๗๑ ๖๔๕๖

โทร. ๐ ๕๔๕๑ ๑๖๓๗

โทร. ๐ ๕๕๔๑ ๑๐๕๖

โทร. ๐ ๕๕๕๑ ๒๑๕๓

โทร. ๐ ๕๕๖๑ ๕๖๖๓

โทร. ๐ ๕๕๓๒ ๒๖๕๒

โทร. ๐ ๕๕๗๐ ๕๐๓๕

โทร. ๐ ๕๖๖๑ ๑๒๙๕

โทร. ๐ ๕๖๗๒ ๙๗๖๘

โทร. ๐ ๕๖๒๒ ๘๐๕๘

โทร. ๐ ๕๖๕๑ ๓๑๕๙

โทร. ๐ ๕๖๔๑ ๑๐๑๓

โทร. ๐ ๓๖๔๑ ๑๐๖๐

โทร. ๐ ๓๖๕๑ ๑๗๑๓

โทร. ๐ ๓๕๖๑ ๕๙๙๕

โทร. ๐ ๓๕๓๓ ๖๓๕๖

โทร. ๐ ๒๕๘๐ ๐๗๒๗ - ๘

โทร. ๐ ๒๕๘๑ ๖๓๔๑

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครปฐม
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุพรรณบุรี
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรปราการ
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรสงคราม
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรสาคร
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดราชบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดบึงกาฬ
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนคร
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครพนม
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยภูมิ
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดขอนแก่น
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาฬสินธุ์
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยโสธร
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอำนาจเจริญ
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดบุรีรัมย์
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุรินทร์
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดศรีสะเกษ
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุบลราชธานี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปราจีนบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดฉะเชิงเทรา
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจันทบุรี

โทร. ๐ ๓๔๓๔ ๐๐๒๕
 โทร. ๐ ๓๕๕๓ ๕๔๒๖ สำนักงาน
 โทร. ๐ ๒๑๘๓ ๑๐๕๐ - ๕๓
 โทร. ๐ ๓๔๗๑ ๓๑๓๕
 โทร. ๐ ๓๔๘๑ ๐๓๐๐
 โทร. ๐ ๓๖๓๔ ๐๗๕๙
 โทร. ๐ ๓๗๓๑ ๑๗๗๖
 โทร. ๐ ๓๔๕๑ ๔๙๑๐
 โทร. ๐ ๓๒๓๓ ๗๐๔๑
 โทร. ๐ ๓๒๔๒ ๕๐๒๘
 โทร. ๐ ๔๒๘๑ ๑๓๙๔
 โทร. ๐ ๔๒๔๒ ๓๙๗๑
 โทร. ๐ ๔๒๔๙ ๒๔๙๗ - ๘
 โทร. ๐ ๔๒๓๑ ๖๗๐๗
 โทร. ๐ ๔๒๒๑ ๒๕๘๘
 โทร. ๐ ๔๒๗๑ ๓๔๓๒
 โทร. ๐ ๔๒๕๑ ๑๒๗๒
 โทร. ๐ ๔๔๘๑ ๑๔๖๖
 โทร. ๐ ๔๓๒๓ ๗๙๗๑
 โทร. ๐ ๔๓๗๗ ๗๓๙๕
 โทร. ๐ ๔๓๘๑ ๑๗๗๘
 โทร. ๐ ๔๒๖๑ ๔๒๓๑
 โทร. ๐ ๔๓๕๑ ๑๕๖๑
 โทร. ๐ ๔๕๗๑ ๕๕๖๖
 โทร. ๐ ๔๕๕๑ ๓๒๓๕ - ๖
 โทร. ๐ ๔๔๓๕ ๓๘๘๕
 โทร. ๐ ๔๔๖๖ ๖๕๕๓
 โทร. ๐ ๔๔๕๕ ๘๖๔๐
 โทร. ๐ ๔๕๖๑ ๑๙๘๘
 โทร. ๐ ๔๕๓๔ ๔๖๔๒
 โทร. ๐ ๓๗๔๕ ๔๓๒๖ - ๗
 โทร. ๐ ๓๘๕๑ ๑๐๕๓
 โทร. ๐ ๓๗๔๒ ๕๐๓๙
 โทร. ๐ ๓๘๓๙ ๘๒๖๘
 โทร. ๐ ๓๘๖๑ ๑๐๐๘
 โทร. ๐ ๓๙๓๑ ๓๔๐๔

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชุมพร
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระนอง
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพังงา
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกระบี่
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพัทลุง
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสตูล
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปัตตานี
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดยะลา
 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส

โทร. ๐ ๓๙๕๑ ๑๑๕๗
 โทร. ๐ ๓๒๖๐ ๒๔๙๖
 โทร. ๐ ๗๗๕๑ ๒๑๖๖
 โทร. ๐ ๗๗๕๒ ๔๐๑๑
 โทร. ๐ ๗๗๒๘ ๗๕๗๓
 โทร. ๐ ๗๖๔๘ ๑๐๓๓
 โทร. ๐ ๗๖๒๑ ๑๐๖๗
 โทร. ๐ ๗๕๖๑ ๑๓๙๖
 โทร. ๐ ๗๕๓๔ ๑๐๑๐
 โทร. ๐ ๗๕๒๑ ๘๙๘๓
 โทร. ๐ ๗๔๘๔ ๐๘๒๓
 โทร. ๐ ๗๔๗๑ ๑๐๓๙
 โทร. ๐ ๗๔๓๑ ๑๕๗๙
 โทร. ๐ ๗๓๔๖ ๐๐๗๓
 โทร. ๐ ๗๓๒๑ ๒๗๘๗
 โทร. ๐ ๗๓๖๔ ๒๖๕๑

คณะผู้จัดทำ

หนังสือ : คู่มือปฏิบัติการ โครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า (แนวทางการปลูกป่า)

พิมพ์ครั้งแรก : ๓๐๐ เล่ม

ปีที่พิมพ์ : ๒๕๖๓

สำนักงาน : สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้
๖๑ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์. ๐๒๕๖๑๔๒๙๒-๓ ต่อ ๕๖๗๕
โทรสาร. ๐๒๙๔๐๖๖๖๔

ที่ปรึกษา :	นายอรรถพล เจริญชันษา	อธิบดีกรมป่าไม้
	นายจิระศักดิ์ ชูความดี	รองอธิบดีกรมป่าไม้
	นายปรมินทร์ วงศ์สุวัฒน์	รองอธิบดีกรมป่าไม้
	นายสมศักดิ์ สรรพโกศลกุล	รองอธิบดีกรมป่าไม้
	นายพฤกษ์ โสโน	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการปลูกป่า

ผู้เรียบเรียง :	นายสุวรรณ ตั้งมิตรเจริญ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการส่งเสริมการปลูกป่า
-----------------	-------------------------	--

ผู้จัดทำ :	นายหงษ์พิจารณ์ บัวไข	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
	นางปรัชญาณี นวลพริ้ง	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
	นายปรัชญาทวี นามงาม	นักวิชาการป่าไม้
	นางสาวศินี อินทนิล	นักวิชาการป่าไม้
	นางสาวสุนิชา วงพินิจ	นักวิชาการป่าไม้
	นายศุภณัฐ ทามัน	นักวิชาการป่าไม้
	นางสาววาทินี เครือไม้	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
	นายศิวัช บัวแก้ว	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
	นางสาวอรชуда เชื้อช่าง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
	นางสาวมนันท์ บัญประเสริฐ	เจ้าหน้าที่เครื่องคอมพิวเตอร์
	นางสาวสุลาวัลย์ ฉัตรทอง	เจ้าหน้าที่ธุรการ (ม.๓)

การอ้างอิง : กรมป่าไม้. ๒๕๖๓. คู่มือปฏิบัติการ โครงการปลูกป่าและป้องกันไฟป่า (แนวทางการปลูกป่า). สำนักส่งเสริมการปลูกป่า, กรุงเทพฯ. ๔๔ หน้า.

บันทึก